

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Mgr. Stanislav Pikna

Úloha Evropské unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc., DSc.

Katedra: Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce: 18. 11. 2010

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití pramenů a literatury v ní řádně citovaných a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze 18. listopadu 2010

.....
podpis

Obsah

Úvod.....	5
1 Pojetí mezinárodní míru a bezpečnosti – teoretický rámec.....	9
1.1 Pojem mezinárodní bezpečnosti.....	9
1.2 Systém kolektivní bezpečnosti OSN.....	10
1.3 Úloha oblastních dohod a orgánů při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti.....	14
1.4 Právo na sebeobranu.....	16
2 Vývoj EU jako aktéra mezinárodních bezpečnostních vztahů.....	20
2.1 Bezpečnostní dimenze evropské integrace.....	20
2.2 Založení společné zahraniční a bezpečnostní politiky.....	21
2.3 SZBP a problematika bezpečnosti a obrany.....	23
2.4 Evropská bezpečnostní a obranná politika.....	28
2.5 Vojenské aspekty EBOP.....	29
2.6 Civilní aspekty EBOP.....	30
2.7 EBOP po niceské revizi SEU.....	31
2.8 Další budování kapacit EBOP.....	33
2.9 Lisabonská smlouva v kontextu vnějších vztahů Unie – mezinárodněprávní aspekty.....	34
3 Mise EU v kontextu mezinárodní bezpečnosti.....	39
3.1 Právní rámec misí EU.....	39
3.2 Strategické zakotvení misí EU.....	41
3.3 Charakter misí a jejich členění.....	43
3.4 Role vojenských prostředků Unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnost – případ operace Artemis.....	45
3.4.1 Operace Artemis.....	45
3.5 Rozvoj spolupráce EU a OSN.....	48
3.6 Vztahy EU a NATO v oblasti předcházení konfliktům a krizového managementu.....	50
3.6.1 Operace Concordia.....	53
3.6.2 Operace ALTHEA.....	56
3.7 Vojenské mise vedené v současnosti v oblasti východní Afriky.....	58
3.7.1 Operace Atalanta.....	58
3.7.2 EUTM Somalia.....	60
4 Problematika charakteru EU jako mezinárodní organizace.....	63
4.1 Právní subjektivita EU.....	63
4.2 Profilování EU v oblasti mezinárodní bezpečnosti na počátku 21. století.....	64
4.3 Přístup EU k otázce užití síly v mezinárodních vztazích.....	65
4.4 Koncepce možného využití EBOP/SBOP v prvních dvou dekádách 21. století.....	66
4.5 EU jako oblastní dohoda?.....	69
4.6 EU - bezpečnostní organizace sui generis.....	70
5 Závěr.....	73
Abstract.....	76
Abstakt.....	79
Příloha.....	82
6 Seznam použité literatury a dokumentů.....	92

Seznam použitých zkratk:

ACP	African, Caribbean and Pacific Group of States
AMISOM	African Union Mission in Somalia
CAR	Central African Republic
CFSP	Common Foreign and Security Policy
CIVCOM	Committee for Civilian Aspects of Crisis Management
CJTF	Combined Joint Task Force
COREPER	Committee of Permanent Representatives
DRC	Democratic Republic of the Congo
DSACEUR	Deputy Supreme Allied Command Europe
EBOP	Evropská bezpečnostní a obranná politika
EBS	Evropská bezpečnostní strategie
EDA	European Defence Agency
ES	Evropská společenství
ESDI	European Security and Defence Identity
ESDP	European Security and Defence Policy
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EUFOR	European Union Force
EULEX	European Union Rule of Law Mission
EUNAVFOR	European Union Naval Force
EUPOL	European Union Police Mission
EUSEC	European Union advisory and assistance mission for security reform
EUTM	European Union Training Mission
GPS	Global Positioning System
IMEF	Interim Emergency Multinational Force
KBSE	Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
MINURCAT	United Nations Mission in Central African Republic and Chad
MONUC	United Nations Mission in the Democratic Republic of Congo
NATO	North Atlantic Treaty Organization
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OPLAN	Operation Plan
OSN	Organizace spojených národů
PBV	Politický a bezpečnostní výbor
RB	Rada bezpečnosti
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFOR	Stabilisation Force
SHAPE	Supreme Headquarters Allied Powers Europe
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
TFG	Transitional Federal Government
UNMIK	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo
USA	United States of America

VP-ZVBP	Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku
VVEU	Vojenský výbor Evropské unie
VŠEU	Vojenský štáb Evropské Unie
WEU	Western European Union
WFP	United Nations World Food Programme
ZEU	Západoevropská unie

Úvod

Tato diplomová práce je věnována úloze Evropské unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti. Autor se primárně zaměřuje na mezinárodněprávní aspekty zvolené problematiky. Vzhledem k danému tématu práce však nebylo možné nezabývat se také otázkami dotýkajícími se širšího rámce mezinárodní politiky či spolupráce v oblasti bezpečnosti na úrovni Evropské unie.

Evropská unie byla v minulosti často považována za velmoc čistě ekonomickou, nikoliv za významnějšího aktéra mezinárodních bezpečnostních vztahů. Od počátku 21. století však Evropská unie usiluje o profilování se jako velmoc svého druhu, která klade důraz na globální přístupy k problematice bezpečnosti a na užití vojenské síly jako ultima ratio při odpovědi na nové bezpečnostní hrozby.

Autor diplomové práce se v této souvislosti soustředí na analýzu působení Evropské unie jako „globálního hráče“, který respektuje mezinárodní právo a hlavní odpovědnost Rady bezpečnosti OSN za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Diplomová práce se tak nesnaží postihnout veškeré aspekty problematiky mezinárodního míru a bezpečnosti, nýbrž pouze dílčí otázku tématu úlohy mezinárodních organizací při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti a její specifika.

Evropská unie i v současnosti klade stěžejní důraz na preventivní politické a ekonomické působení a na mírové řešení sporů, nicméně na rozdíl od konce 90. let 20. století reálně disponuje rovněž vojenskými nástroji, jež mohou sehrát pozitivní roli při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti v případě, že jiná než vojenská řešení existujícího ohrožení míru, porušení míru nebo útočného činu selhávají. Diplomová práce se týká právě oblasti tzv. hard security, bezpečnostní

politiky zaměřující se zejména na externí hrozby a inherentně operuje s možností užití síly k jejich odvrácení a řešení.

V diplomové práci si kladu za cíl přiblížit obecný rámec role Evropské unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti, postihnout vývoj spolupráce v otázkách bezpečnosti a obrany na úrovni Evropské unie, podrobněji rozebrat vlastní realizaci vojenských operací EU, analyzovat problematiku kategorizace EU jako mezinárodní organizace a v příloze zachytit základní mechanismy fungování relevantních institucí. Práce je tak rozdělena do čtyř hlavních kapitol, jež mají téma práce zkoumat z různých perspektiv a dohromady je uceleně analyzovat.

Autor diplomové práce vychází z hypotézy, že Evropskou unií nelze v současnosti kvalifikovat ani jako oblastní dohodu dle kapitoly VIII Charty OSN ani jako organizaci kolektivní sebeobranu na základě čl. 51 Charty OSN, nýbrž jako svébytného aktéra mezinárodních bezpečnostních vztahů. V diplomové práci je užito empiricko-analytického přístupu, který vede k verifikaci či falzifikaci uvedené hypotézy.

V první kapitole jsou rozebrány základní pojmy, charakterizován systém kolektivní bezpečnosti OSN, úloha oblastních dohod a orgánů při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti a význam práva na sebeobranu v současném mezinárodním systému.

Druhá kapitola je věnována vývoji spolupráce v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie, zejména formování evropské bezpečnostní a obranné politiky od konce 90. let minulého století.

Třetí kapitola analyzuje mise EU po stránce právní a strategické, spolupráci EU a OSN, vztahy EU a NATO a detailněji zkoumá specifika konkrétních vojenských operací EU.

Čtvrtá kapitola se zabývá problematikou kategorizace Evropské unie jako mezinárodní organizace a profilováním Evropské unie v oblasti mezinárodní bezpečnosti na počátku 21. století. Účelem této kapitoly je konfrontace obecných poznatků práva mezinárodní bezpečnosti a specifické úlohy Evropské unie v mezinárodních bezpečnostních vztazích.

Pro výběr literatury autor v první řadě vycházel ze dvou základních kritérií: literatura, jež se obecně zabývá problematikou mezinárodního míru a bezpečnosti, a literatura, která se zabývá spíše rolí Evropské unie jako aktéra mezinárodních bezpečnostních vztahů po skončení studené války. Obě skupiny lze pak dělit podle toho, zda jde o literaturu právníckou či neprávníckou, resp. mezioborovou.

Do první skupiny patří učebnice Čepelka, Č., Šturma, P., *Mezinárodní právo veřejné*, v níž je jedna z kapitol věnována právu mezinárodní bezpečnosti a právu ozbrojených konfliktů. Dále je sem třeba zařadit dílo Ondřej, J., *Odzbrojení: prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*, jež mělo pro uplatnění v diplomové práci zásadní význam, nebo Cakrment, D., Schnabel, A., (ed.), *Conflict Prevention: Path to Peace or Grand Illusion?* Z neprávnícké literatury bych zmínil zejména učební text Eichler, J., *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*.

Z druhé skupiny je třeba vyzdvihnout sborník Kronenberger, V., Wouters, J., (ed.), *The European Union and Conflict Prevention. Policy and Legal Aspects*, učebnice Svoboda, P., *Právo vnějších vztahů Evropské unie a Úvod do evropského práva* od téhož autora, Eeckhout, P., *External Relations of the European Union. Legal and Constitutional Foundations*, dále práci Bretherton, C., Vogler, J., *The European Union as a Global Actor*, Fiala, P., Pitrová, M., *Evropská unie*.

Na závěr této části bych chtěl poděkovat vedoucímu práce, jímž byl doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc., DSc., za čas, jenž věnoval mé diplomové práci i mně samotnému, za jeho kritické připomínky a cenné rady.

1 Pojetí mezinárodního míru a bezpečnosti – teoretický rámec

1.1 Pojem mezinárodní bezpečnosti

Mezinárodní bezpečností se chápe takový stav mezinárodních vztahů, kdy nejsou ohroženy zájmy bezpečnosti jednotlivých států, a není ohrožován mezinárodní mír.¹ Termín mezinárodní bezpečnost je obsažen v Chartě OSN, základním smluvním dokumentu v oblasti udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Nestojí v něm samostatně, nýbrž ve spojení „mezinárodní mír a bezpečnost“. Vzhledem k tomu, že Charta OSN výraz mezinárodní mír a bezpečnost blíže nespecifikuje, vykládá se v kontextu cílů a zásad OSN a textu Charty OSN stejně jako mezinárodní praxe států a mezinárodních organizací.²

Pojem bezpečnost ve smyslu chápaném v Chartě OSN (v angl. textu security) znamená zajištění bezpečnosti proti protiprávnímu chování.³ Udržování mezinárodního míru a bezpečnosti (maintenance of international peace and security) a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru a aby pokojnými prostředky bylo dosaženo úpravy nebo řešení těch mezinárodních sporů nebo situací, které by mohly vést k porušení míru je dle čl. 1 odst. 1 Charty OSN jedním z hlavních cílů OSN.⁴

---

¹ Ondřej, J., Odbrojení: prostředek k zajištění mezinárodní bezpečnosti. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 2008, s. 11.

² Tamtéž.

³ Ondřej, J. (2008), s. 12-13.

⁴ Výraz mezinárodní mír a bezpečnost je obsažen v Chartě OSN v několika ustanoveních, např. v čl. 11, 24, 26. Viz. Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. Praha: Informační centrum OSN v Praze 2005.

Základ práva mezinárodní bezpečnosti představují zásady obsažené v Chartě OSN a v Deklaraci zásad přátelských vztahů a spolupráce mezi státy č. 2625 z roku 1970.

Dle Mrázka⁵ zahrnuje právo mezinárodní bezpečnosti následující komponenty: (i) systém zásad a norem směřujících k odvrácení války a použití síly v mezinárodních vztazích k zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti, (ii) mechanismus kolektivní bezpečnosti, (iii) organizace kolektivní sebeobran, (iv) právní záruka odstranění hrozby války, zejména jaderné, (v) mechanismus zbrojení a odzbrojení, (vi) mechanismus kontroly a (vii) institut odpovědnosti.

Ondřej⁶ poukazuje na skutečnost, že dané pojetí odpovídá tradiční koncepci mezinárodní bezpečnosti a že všechny tyto komponenty mají stále svou platnost, i když některé z nich v podmínkách 21. století dostávají novou náplň.⁷ Dále se s ohledem na téma této diplomové práce zaměřím na otázku použití síly a zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti v kontextu kolektivní bezpečnosti OSN.

1.2 Systém kolektivní bezpečnosti OSN

Samotný pojem kolektivní bezpečnost není výslovně obsažen ani v Chartě OSN ani jiné mezinárodní smlouvě. Přes různě široké interpretace kolektivní bezpečnosti OSN tento systém každopádně splňuje požadavek kolektivní bezpečnosti jako systému, který zahrnuje všechny státy⁸ a jenž je zaměřen na udržení míru a bezpečnosti v případě jeho ohrožení nebo

---

⁵ Mrázek, J., Právo mezinárodní bezpečnosti a odzbrojení. Praha: Academia 1990, s. 84.

⁶ Ondřej, J. (2008), s. 17-19.

⁷ Např. v otázkách odpovědnosti nejde jen o odpovědnost států, nýbrž i jednotlivců. Hrozba trestní odpovědnosti jednotlivců může snížit nebezpečí porušení některých norem mezinárodního práva a nebezpečí postihu osob v postavení nejvyšších státních orgánů posiluje mezinárodní mír a bezpečnost.

⁸ V současnosti má OSN 192 členských států.

porušení některým státem nebo státy, a to i státy nečlenskými.⁹ Ondřej konstatuje, že systém kolektivní bezpečnosti je tvořen systémem OSN, do kterého lze zahrnout tyto prostředky: a) pokojné řešení sporů, b) donucovací opatření v souladu s kapitolou VII Charty OSN a c) odzbrojení.¹⁰ Za účelem, aby OSN mohla plnit funkci organizace kolektivní bezpečnosti, poskytly jí členské státy pravomoci v oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti, jež jsou stanoveny zejména v kapitolách VI, VII a VIII, avšak i v dalších ustanoveních Charty OSN.

Charta OSN je mezinárodní smlouva, která zavazuje členské státy k řešení sporů mírovými prostředky, jež neohrožují mezinárodní mír a spravedlnost. Státy se dle ní mají vzdát hrozby či užití síly proti jinému státu a případný spor mohou předložit k projednání Radě bezpečnosti.¹¹ Zákaz uchylování se k síle Charta OSN explicitně vyjádřila v čl. 2 odst. 4¹², jenž spolu s ustanovením čl. 2 odst. 6¹³ představuje písemné vyjádření v té době již plně stabilizovaného obyčejového kogentního pravidla.¹⁴

Výkon každé mezinárodní akce proti nerespektování systému vyžaduje ke svému provedení nejdříve autoritativní konstatování, že k takovému porušení došlo, a dále uplatnění účinného kolektivního opatření proti původci tohoto porušení dle Charty OSN.¹⁵ Jestliže mírové prostředky řešení selhávají, nastupuje procedura podle kapitoly VII, jež tvoří podstatu pojetí kolektivní bezpečnosti.¹⁶ Pokud by však k samotnému

---

⁹ Ondřej, J. (2008), s. 20.

¹⁰ Tamtéž, s. 20 a 68.

¹¹ Fakta a čísla OSN. Praha: Informační centrum OSN v Praze 2005, s. 62.

¹² Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.

¹³ Organizace zajistí, aby státy, které nejsou jejími členy, jednaly podle těchto zásad, pokud to bude nutné k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.

¹⁴ Čepelka, Č., Šturma, P., Mezinárodní právo veřejné. Praha: C.H. Beck 2008, s. 715.

¹⁵ Čepelka, Č., Šturma, P. (2008), s. 715.

¹⁶ Ondřej, J. (2008), s. 78. Srov. Ghálí, B. B., An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping, Report of the Secretary-General pursuant to the

autoritativnímu konstatování nedošlo, nelze ani následně uplatnit kolektivní donucení.¹⁷

Právní rámec fungování systému kolektivní bezpečnosti zakotvil čl. 2 odst. 5 Charty OSN, podle něhož se všichni členové OSN zavazují, že jí poskytnou veškerou pomoc při každé akci, kterou podnikne podle Charty, a vystříhají se poskytovat pomoc kterémukoli státu, proti němuž OSN podniká preventivní nebo donucovací akci.

Hlavní odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti má dle čl. 24 Charty OSN Rada bezpečnosti. Dle čl. 39 Charty OSN je Rada bezpečnosti orgánem, který „určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření budou učiněna podle článku 41 a 42, aby byl udržen mezinárodní mír a bezpečnost.

Vzhledem k bipolárnímu soupeření v době studené války a aplikaci čl. 27 odst. 3 Charty OSN vyžadujícího pro hlasování v neprocedurálních otázkách devět kladných hlasů, včetně hlasů stálých členů¹⁸, byla tato stěžejní role Rady bezpečnosti fakticky vyloučena, neboť kvůli používání tzv. práva veta ze strany stálých členů nebyla prakticky schopna autoritativně konstatovat, že skutečně došlo k porušení kogentního zákazu uchylování se k síle. V tomto období přistoupila Rada bezpečnosti do konce 80. let 20. století kvůli politickému soupeření USA a SSSR pouze jednou k neozbrojenému donucení v souladu s čl. 41 Charty a

---

statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992, UN Doc. A/47/277 - S/24111, 17 June 1992, odst. 42: Je esencí konceptu kolektivní bezpečnosti, obsaženém v Chartě, že když mírové prostředky selžou, mají být užity opatření obsažená v čl. 42, na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti, k zachování nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti tváří v tvář „ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu“. <<http://www.un.org/documents/ga/res/47/a47r120.htm>>

¹⁷ Čepelka, Č., Šturma, P. (2008), s. 715.

¹⁸ V tomto období patřily mezi pět stálých členů Rady bezpečnosti: Spojené státy americké, Velká Británie, Francie, Sovětský svaz a Čínská republika (Tchaj-wan), resp. od roku 1971 namísto Čínské republiky Čínská lidová republika (Čína).

k uplatnění ozbrojené donucovací akce OSN předvídané v čl. 42 nedošlo ani jednou.¹⁹

Po skončení studené války se začaly vytvářet předpoklady pro zlepšení fungování Rady bezpečnosti, včetně nalézání případné shody ohledně použití ozbrojené síly. Avšak ani v 90. letech minulého století nedošlo k uzavření dohod mezi státy a Radou bezpečnosti, předvídaných v čl. 43 Charty, dle něhož členové OSN na výzvu Rady bezpečnosti jí dají k dispozici ozbrojené síly, pomoc a služby nutné k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, včetně práva průchodu.²⁰

Vzhledem k tomu, že dosud nebyly uzavřeny příslušné dohody, Rada bezpečnosti zmocňuje v každém konkrétním případě skupinu států nebo mezinárodní organizaci, aby ozbrojenou akci provedly jejím jménem, resp. na základě jejího zmocnění. Rada bezpečnosti takto v 90. letech učinila při obnovování suverenity Kuvajtu po invazi Iráku (1991), při zajištění bezpečných podmínek pro činnost humanitárních organizací v Somálsku (1992), ochraně ohrožených civilistů ve Rwandě (1994), při návratu demokraticky zvolené vlády na Haiti (1994), při ochraně humanitární operace v Albánii (1997) a při obnově míru a bezpečnosti ve Východním Timoru (1999).²¹

Pro účel zmocnění některého subjektu nebo subjektů však s ním, resp. s nimi vyjednat podmínky. Ozbrojený zásah se tak stává „předmětem komplikovaných mnohostranných negociací a kompromisů, a to v situacích vážného ohrožení mezinárodní bezpečnosti, jejichž řešení většinou nesnese odkladu.“²² Rovněž rozhodnutí, jakou podobu budou mít akce s použitím síly, bezvýjimečně náleží Radě bezpečnosti. Čl. 42 Charty OSN

---

¹⁹ Čepelka, Č., Šturma, P. (2008), s. 716-717.

²⁰ Ondřej, J. (2008), s. 88.

²¹ Fakta a čísla OSN (2005), s. 70.

²² Malenovský, J. Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. Brno: Doplněk 2008, s. 381.

nabízí pouze demonstrativní výčet – akce mohou zahrnovat demonstrace, blokádu a jiné operace leteckými, námořními nebo pozemními silami. Jak uvádí Frowein a Krisch, není pro případnou akci členských států dostatečné, že Rada bezpečnosti pouze určí, že byl ohrožen mezinárodní mír bez specifikování prostředků a rozsahu akce.²³ Konec bipolárního soupeření rovněž poskytl větší prostor pro uplatnění role různých oblastních organizací při řešení mezinárodních problémů a udržování bezpečnosti v dané oblasti.

1.3 Úloha oblastních dohod a orgánů při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti

OSN v otázkách míru a bezpečnosti po konci studené války stále ve větší míře spolupracuje s regionálními organizacemi a využívá mechanismů v souladu s kapitolou VIII Charty OSN.²⁴ V této kapitole umožňuje Charta OSN (čl. 52-54) vytvářet oblastní dohody a orgány pro řešení otázek týkajících se udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Taková koncepce je kompromisem mezi univerzálním pojetím OSN a regionalismem.²⁵ Podle kapitoly VIII Charty OSN mají oblastní dohody a orgány přispívat k urovnání místních sporů, nicméně hlavní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti náleží OSN, především pak Radě bezpečnosti dle čl. 24 Charty OSN.

Oblastní dohody a orgány dle kapitoly VIII Charty OSN je třeba odlišovat od pojetí oblastních organizací, které je mnohem širší. Tyto oblastní organizace mají různé cíle a mnohé z nich nemají žádné spojení s oblastními dohodami

---

²³ Frowein, Kirsch In Simma, B., *The Charter of the United Nations a commentary*. 2nd ed. Vol I. Oxford: University Press 2002, s. 753-4.

²⁴ Fakta a čísla OSN (2005), s. 69.

²⁵ Ondřej, J. (2008), s. 95.

zmíněnými v čl. 52 Charty OSN.²⁶ Na druhou stranu se zdá, že mezinárodní praxe připouští sebezprohlášení regionální organizace za oblastní dohodu jako v případě Organizace amerických států anebo Ligy arabských států v roce 1948. V roce 1992 tehdejší generální tajemník OSN Butrus Butrus Ghálí v dokumentu *Agenda pro mír* zdůraznil, že „charta vědomě nepodává precizní definici oblastních dohod nebo orgánů, a tak umožňuje přínosnou flexibilitu pro závazky skupiny států k řešení záležitosti regionální povahy činnosti, jež také může přispět k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Takové dohody nebo entity mohou být organizacemi založenými smlouvou, vzniklé ať už před nebo po založení Spojených národů, regionálními organizacemi bezpečnostními a obrannými, organizacemi pro všeobecný regionální rozvoj nebo pro spolupráci v jednotlivých ekonomických tématech nebo funkcích, a skupinami vytvořenými k tomu, aby se zabývaly politickými, ekonomickými nebo sociálními problémy zvláštního zájmu.“²⁷

Přestože definice „oblastních dohod nebo orgánů“ přímo v Chartě není obsažena a přes různé právní interpretace čl. 52 je obecně uznáváno, že je třeba splnit tři kritéria: (i) činnost oblastní dohody nebo orgánu musí být slučitelná s cíli a zásadami OSN, (ii) oblastní dohoda nebo orgán jsou zaměřeny na mírové řešení záležitostí regionálního významu (místní spory), činnosti regionální povahy a (iii) zabývají se záležitostmi vztahujícími se k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.²⁸

Dle čl. 52 odst. 1 Charty OSN „žádné ustanovení této Charty nebrání existenci oblastních dohod nebo orgánů pro

---

²⁶ Ondřej, J. (2008), s. 95.

²⁷ Ghálí, B. B., *An Agenda for Peace*, odst. 61.

²⁸ Kronenberger, V., Wouters, J., *The European Union and Conflict Prevention. Policy and Legal Aspects*. The Hague: Asser Press 2004, Introduction XXVI-XXVII.

řešení takových otázek, týkajících se udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, které jsou vhodné pro oblastní akci, jestliže takové dohody nebo orgány a jejich činnost lze sloučit s cíli a zásadami Organizace spojených národů.“ Odst. 2 a 3 téhož článku pak omezují činnost oblastních dohod nebo orgánů na pokojné řešení místních sporů.²⁹ Čl. 53 pak stanoví, že „kde je to vhodné, použije Rada bezpečnosti takových oblastních dohod nebo orgánů pro donucovací akci pod svým vedením. Avšak žádná donucovací akce nebude podniknuta podle oblastních dohod nebo oblastními orgány bez zmocnění Rady bezpečnosti [...]“

1.4 Právo na sebeobranu

S obecným ustálením kogentního zákazu uchylování se k síle neodmyslitelně souvisí institut sebeobranu, neboť tento zákaz přímo podmiňuje charakteristiku institutu sebeobranu v jeho současném pozitivně právním významu v mezinárodním právu.³⁰ Kromě Rady bezpečnosti OSN může legálně použít sílu také stát, a to v případě ozbrojeného útoku proti němu. Charta OSN přiznává takovému státu právo na přirozenou individuální nebo kolektivní sebeobranu. Právo na sebeobranu je také někdy řazeno mezi donucovací opatření.³¹

Ze zákazu hrozby silou a použití síly, výslovně stanoveném v čl. 2 odst. 4 Charty OSN, existují v Chartě OSN výjimky v podobě akcí Rady bezpečnosti OSN podle kapitoly VII, resp. zmocnění oblastních dohod a orgánů podle kapitoly

---

²⁹ Čl. 52 odst. 2: Členové Organizace spojených národů, kteří vstoupí v takové dohody nebo ustaví takové orgány, vynaloží veškeré úsilí, aby dříve než předloží místní spory Radě bezpečnosti, dosáhli jejich pokojného řešení použitím těchto oblastních dohod nebo orgánů. Čl. 52 odst. 3: Rada bezpečnosti povzbuzuje rozvoj pokojného řešení místních sporů použitím takových oblastních dohod nebo orgánů buď na podnět států, jichž se to týká, nebo z popudu Rady bezpečnosti samé.

³⁰ Čepelka, Č., Šturma, P. (2008), s. 678.

³¹ Ondřej, J. (2008), s. 124.

VIII, a právo na individuální a kolektivní obranu dle čl. 51³².³³ Pokud jde o vztah čl. 51 a čl. 2 odst. 4 Charty OSN, ustanovení mají různý rozsah působnosti.

Pojem ozbrojeného útoku v čl. 51 je užší než výraz hrozba nebo použití síly v čl. 2 odst. 4. Samotný výkon sebeobranu je spojen s řadou omezujících podmínek. Čl. 51 ukládá státům povinnost ihned Radě bezpečnosti oznámit opatření učiněná při výkonu tohoto práva, tj. přirozeného práva na individuální nebo kolektivní sebeobranu. Zároveň stát disponuje oprávněním k sebeobraně do té doby, než Rada bezpečnosti učiní potřebná opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.

V ustanovení čl. 51 Charty OSN je tedy vyjádřena hlavní odpovědnost Rady bezpečnosti za udržování mezinárodního míru - státy mají oprávnění k sebeobraně pouze dočasně a činnost států při výkonu práva na sebeobranu je zároveň pod kontrolou Rady bezpečnosti. Autor této práce se přiklání k názoru, že cílem Organizace spojených národů je co nejvíce omezit užívání síly jednotlivými státy, a proto čl. vylučuje jinou sebeobranu než tu, jež je reakcí na ozbrojený útok. Přitom sebeobrana má být vykonávána pod dohledem Rady bezpečnosti, která má posoudit legálnost sebeobranu, aby nedocházelo k zneužívání tohoto práva. Další náležitosti práva na sebeobranu Charta OSN nestanoví, nicméně vyplývají z obecného mezinárodního práva.³⁴

---

³² Čl. 51: Žádné ustanovení této Charty neomezuje, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření učiněná členy při výkonu tohoto práva sebeobranu oznámí se ihned Radě bezpečnosti; nedotýkají se nikterak pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, pokud jde o to, aby kdykoli podle této Charty podnikla takovou akci, jakou považuje za nutnou k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.

³³ K použití síly státem v jiném státě bez souhlasu cizího státu dochází také někdy z důvodu záchrany státních příslušníků zasahujícího státu. K jiným případům použití ozbrojené síly státy srov. Ondřej, J. (2008), s. 135-139.

³⁴ K otázce přiměřenosti a nebytnosti a preventivní a preemptivní sebeobranu viz. Ondřej, J. (2008), s. 128-133.

Trvajícím porušením kogentního zákazu síly jsou dotčeni všichni členové mezinárodního společenství a nejen Chartou, ale i obecným mezinárodním právem (vedle prostředků dispozitivní povahy a rovněž smluvního původu) je upraveno i právo na uplatnění opatření nezbytných na ochranu adekvátními prostředky, které by byly schopné vést k zachování práv, které z dodržování předmětného kogentního zákazu plynou pro všechny státy mezinárodního společenství. Nejen stát, jenž byl přímo napaden agresorem (právo na individuální sebeobranu), ale i stát od daného místa velmi vzdálený má totéž právo na sebeobranu.³⁵ Kromě individuální sebeobrany přiznává čl. 51 Charty OSN také členskému státu OSN právo použít sílu na podporu jiného státu, který byl napaden ozbrojeným útokem (právo na kolektivní sebeobranu). Podmínky pro výkon kolektivní sebeobrany definoval Mezinárodní soudní dvůr ve věci Vojenských a polovojenských činností v Nikaragui a proti ní (1986). Kolektivní sebeobrana je důležitá především v případech, kdy selže systém kolektivních sankcí OSN. Zejména vojensky slabší státy by pak v takové situaci zůstaly zcela vydány agresorovi a byly by zcela bez pomoci.³⁶

Kolektivní sebeobrana musí kromě všech náležitostí individuální sebeobranu splňovat ještě dvě podmínky: (i) přímá oběť agrese musí veřejně deklarovat, že byla napadena a (ii) musí jiné státy o vojenskou pomoc požádat.³⁷ Protože právo kolektivní sebeobranu je jen právo, tj. nevyplývá z něj povinnost jeho realizace, zabezpečují státy, zejména ty geograficky se nacházející ve strategicky nejisté oblasti, svou obranyschopnost proti případnému agresorovi smlouvou o kolektivní sebeobraně (buď bilaterálními závazky o spojenecké

---

³⁵ Čepelka, Č., Šturma, P. (2008), s. 682

³⁶ Ondřej, J. (2008), s. 133.

³⁷ Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua, Nicaragua v. USA, Judgment of 27 June 1986 (Merits), ICJ Reports, 1986, s. 104-105.

vzájemné pomoci, nebo mnohostrannými aliančními závazky), a tímto způsobem dochází k doplnění práva na sebeobranu podle obecného mezinárodního práva povinností sebeobranu podle té které smlouvy.³⁸

---

³⁸ Čepelka, Č., Šturma, P. (2008), s. 683.

2 Vývoj EU jako aktéra mezinárodních bezpečnostních vztahů

2.1 Bezpečnostní dimenze evropské integrace

Integrace západoevropských národních států po druhé světové válce byla již od svých počátků ve formě Evropského společenství uhlí a oceli chápána jako nástroj zabránění dalších konfliktů v západní Evropě, zvláště mezi Francií a Německem, tj. prostředek zajištění míru a bezpečnosti mezi členskými státy nově vytvářených společenství. Integrovaná Evropa tak ve své podstatě a s ohledem na záměry jejích tvůrců vždy představovala „mírový projekt“.³⁹ Nicméně pokud jde o vnější dimenzi bezpečnostních vztahů, až do 90. let 20. století, jak poukazují Bretherton a Vogler⁴⁰, se působení Evropských společenství, resp. Evropské unie na mezinárodní úrovni do značné míry úspěšně promítalo toliko do stabilizačního účinku procesu vlastního rozšiřování.⁴¹

Nejen vědeckému diskurzu po celá desetiletí dominoval pojem „civilní mocnost Evropa“, označení charakterizující roli

---

³⁹ Srov. Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) ze dne 18. dubna 1951, v níž vysoké strany slavnostně deklarovaly, že „majíce na mysli, že světový mír může být zachován jen tvůrčím úsilím úměrným nebezpečí, jež jej ohrožuje, přesvědčení, že příspěvek ježž organizovaná a živoucí Evropa může civilizaci přinést, je nezbytný pro udržení mírových vztahů, [...] „odhodláni nahradit staleté soupeření sjednocením svých základních zájmů, vybudovat zřízením hospodářského společenství základy širšího a hlubšího společenství mezi národy, jež dlouho dělily krvavé konflikty“ [...] „ rozhodly se vytvořit Evropské společenství uhlí a oceli“. Preambule Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli, on-line na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11951K/tif/TRAITES_1951_CECA_1_EN_0001.tif>. Smlouva byla uzavřena na 50 let a vypršela dne 23. července 2002. Myšlenku dalšího rozvoje mírové spolupráce mezi evropskými zeměmi lze nalézt také v preambulích Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství a Smlouvy o Evropské unii.

⁴⁰ Bretherton, C., Vogler, J., *The European Union as a Global Actor*. New York: Routledge 2006, s. 189-190.

⁴¹ Co se týče oblasti vnějších vztahů Společenství, obsahovala Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství fakticky pouze tři relevantní ustanovení, které se týkaly: 1) společné obchodní politiky, 2) pravomoci uzavírat asociační dohody s třetími státy nebo skupinami států a 3) možnosti spolupráce s Organizací spojených národů, Radou Evropy a Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Smith, K. E., *European Union Foreign Policy in a Changing World*. Cambridge, Polity Press 2003, s. 34.

ES/EU jako mezinárodního aktéra, jenž vychází z přesvědčení, že „ES může vytěžit maximum ze svých možností, pouze pokud zůstane věrné svým vnitřním charakteristickým rysům. Těmi primárně jsou: civilní cíle a prostředky a zabudovaný smysl pro kolektivní akci, které vyjadřují [...] společenské hodnoty jako jsou rovnost a tolerance.“⁴²

Období devadesátých let je s ohledem na bezpečnostní oblast možné charakterizovat jako dekádu nadějí i nejistot a zásadních změn, v níž se nejen EU, ale i „tradiční“ poválečné mezinárodní organizace s bezpečnostní agendou jako OSN, NATO nebo ZEU, snažily zohlednit svou vlastní pozici v radikálně proměněném bezpečnostním prostředí post-bipolárního světa a přizpůsobit ji novým podmínkám.

Po skončení studené války začaly mezi potenciálními hrozbami pro mezinárodní mír a bezpečnost nabývat na významu destabilizační dopady regionálních konfliktů. S proměnou mezinárodního systému se do značné míry změnil charakter ozbrojených konfliktů a válek⁴³ i nazírání na případný zásah mezinárodního společenství ve státech, jež se zmítají ve vnitrostátních ozbrojených konfliktech.⁴⁴

2.2 Založení společné zahraniční a bezpečnostní politiky

Založení společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) Smlouvou o EU⁴⁵ (SEU) ztělesňovalo první konkrétní

---

⁴² Duchêne, F., Europe's Role in World Peace. In: R. Mayne (ed.), Europe Tomorrow: Sixteen Europeans Look Ahead. London: Fontana 1972, s. 20.

⁴³ Srov. Fakta a čísla OSN (2005), s. 61. Wenger, A. Möckli, D., Conflict Prevention. The Untapped Potential of the Business Sector. Boulder: Lynne Rienner Publishers 2003, s. 21-25. Autoři poukazují na posun pozornosti od mezistátních konfliktů k vnitrostátním konfliktům jako převažující formy rozsáhlého organizovaného násilí. Uvádějí, že během let 1989 a 2000 se ve světě vyskytlo více než 100 vnitrostátních násilných konfliktů a jen sedm mezistátních ozbrojených konfliktů.

⁴⁴ Eichler, J., Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-AVIS 2006, s. 96.

⁴⁵ Smlouva o Evropské unii byla podepsána v Maastrichtu 7. února 1992 a v platnost vstoupila 1. listopadu 1993. TREATY ON EUROPEAN UNION. Official Journal C 191, 29 July 1992, <<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>>

pokus o celkové strategické směřování vnějších vztahů EU v éře po skončení studené války. Dle čl. 1 SEU byla vytvořena Evropská unie, založená „na Evropských společenstvích a doplněných politikami a formami spolupráce stanovenými touto smlouvou“, tj. společnou zahraniční a bezpečnostní politikou a spoluprací v oblasti vnitra, justice a policie.⁴⁶

Podle Eeckhouta⁴⁷ by SZBP jako čistě vnější politika svým označením neměla předpokládat pouhou doplňující úlohu, spíše by dle něj měla naopak zahrnovat jakoukoli formu vnější činnosti spadající pod termín „zahraniční a bezpečnostní politika“. Vnější pravomoci však nebyly v SEU precizně specifikovány, což od samotného vzniku Evropské unie vyvolávalo otázky o vzájemném vztahu SZBP a vnějšími politikami ES.

Svoboda⁴⁸ si v této souvislosti všímá toho, že ačkoliv je i v současnosti SZBP od ostatních politik delimitována čl. 40 SEU, bylo by třeba pro fungování oddělení politik toho, aby neplatila ustanovení čl. 24 odst. 1 a 2 SEU, tj. že SZBP zahrnuje všechny oblasti zahraniční politiky a všechny otázky týkající se bezpečnosti Unie, neboť každá vnější politika nebo vnější aspekt vnitřní politiky EU lze podřadit pod spojení „vnější oblasti zahraniční politiky“. Z tohoto pohledu by dle něj SZBP představovala *lex generalis* vůči všem vnějším politikám, nikoliv oddělenou sféru od ostatních politik, a aby mohlo nastat čisté oddělení obou oblastí, musí být čl. 40 chápán jako speciální ustanovení vůči čl. 21, čl. 22, čl. 24 odst. 1 a 2 SEU a čl. 205 SFEU.

---

⁴⁶ Tzv. druhý a třetí pilíř. Z dominantně mezinárodněprávní povahy druhého pilíře pak zásadně vyplývalo, že členské státy jsou pány SZBP, což vyplývá především z požadavku jednomyslnosti přijetí rozhodnutí v Radě EU. Srov. Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R., Evropské právo. Praha: C. H. Beck 2006, s. 841.

⁴⁷ Eeckhout, P., *External Relations of the European Union. Legal and Constitutional Foundations*. New York: Oxford University Press 2005, s. 138.

⁴⁸ Svoboda, P., *Úvod do evropského práva*. Praha: C.H. Beck 2010, s. 291.

Společná zahraniční a bezpečnostní politika byla v původní (maastrichtské) verzi SEU zmíněna v preambuli, několika člancích, dále samostatně v Hlavě V a také v průvodních deklaracích. V preambuli SEU (odst. 23) si Evropská unie stanovila za cíl „uskutečňovat společnou zahraniční politiku včetně eventuální tvorby společné obrany, a posilovat tak evropskou identitu a nezávislost, a to v zájmu podpory míru, bezpečnosti a pokroku v Evropě a ve světě“.

Závazky stanovené v preambuli se dále objevovaly v podobě explicitně stanovených cílů EU v čl. B SEU. Bez bližšího určení, poněkud všeobecně byly cíle SZBP stanoveny v Hlavě V SEU.⁴⁹ Spíše tak jde o vyjádření východisek pro utváření SZBP, tj. prostřednictvím koordinace zahraničních politik uchránit Unii před negativními vnějšími vlivy, podporovat mezinárodní řád, který by byl „multipolární, hodnotově zakotvený a vybavený k zabezpečení a udržení míru“.⁵⁰ Také doktrína chápe vymezené cíle společné zahraniční a bezpečnostní politiky často právě toliko za pouhá východiska SZBP než za precizní operační cíle.⁵¹

2.3 SZBP a problematika bezpečnosti a obrany

V každém případě zahraniční politika nevyhnutelně zahrnuje také otázky bezpečnosti, a to včetně obrany.⁵² Obranné aspekty SZBP však byly v SEU zmíněny jen jako budoucí alternativa, k jejich rozvinutí došlo teprve

---

⁴⁹ Tj. chránit společné hodnoty, základní zájmy, nezávislost a celistvost Unie v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů; posilovat bezpečnost Unie ve všech formách; zachovávat mír a posilovat mezinárodní bezpečnost v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů, jakož i se zásadami Helsinského závěrečného aktu a cíli Pařížské charty, včetně těch, které se vztahují na vnější hranice; podporovat mezinárodní spolupráci; rozvíjet a upevňovat demokracii a právní stát, jakož i dodržování lidských práv a základních svobod.

⁵⁰ Marsh, S., Mackenstien, H., *The International Relations of the European Union*. Malaysia: Pearson 2005, s. 61.

⁵¹ Svoboda, P., *Právo vnějších vztahů Evropské unie*. Praha: Linde 2007, s. 280.

⁵² Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. (2006), s. 842.

amsterodamskou smluvní revizí. Určitý posun týkající se řešení obranné problematiky je nastíněn již v preambuli, dále pak zejména v čl. 2 SEU, kdy byla dosavadní formulace (čl. J.4 SEU) předpokládající „dlouhodobé vymezení společné obranné politiky“ nahrazena „postupným“ budováním obranné politiky.

Dle čl. 17 odst. 1 SEU pak „společná zahraniční a bezpečnostní politika zahrnuje všechny otázky, které se týkají bezpečnosti Unie, včetně postupného vymezení rámce společné obranné politiky, které by mohlo vést ke společné obraně, rozhodne-li tak Evropská rada“. Mnozí autoři⁵³ ve svých pracích poukazují na trvající obecnost, rezervovanost či až neurčitost formulace tohoto ustanovení. Ondřej⁵⁴ v kontextu úvah, zda by po revizi SEU (amsterodamské i niceské) bylo v případě EU možné mluvit o organizaci kolektivní sebeobranu podle čl. 51 Charty OSN nebo případně o oblastní organizaci ve smyslu kapitoly VIII Charty OSN, konstatuje, že nejde o „výslovné přihlášení k sebeobraně, jak je typické v organizacích kolektivní sebeobranu“, přičemž poukazuje na formulaci o postupném vymezení zmíněného rámce.

V souvislosti s vývojem koncepce SZBP nelze opomenout genezi vztahu EU a ZEU. V maastrichtské verzi SEU byla SZBP definována včetně otázek, „které se týkají bezpečnosti EU“ a případného vymezení obranné politiky (čl. J.4). V tomto směru bylo ve smlouvě konstatováno, že ZEU je „nedílnou součástí EU“ a EU ji „žádá“ o vypracování a provádění rozhodnutí a akcí EU s dopadem na obranu (čl. J.4). Taktéž není bez významu, že SEU zohlednila specifické závazky členských států a explicitně stanovila, že se „netýká zvláštního charakteru a bezpečnostní a obranné politiky

---

⁵³ Srov. Např. Ondřej, J. (2008), s. 115, Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. (2006), s. 842.

⁵⁴ Ondřej, J. (2008), s. 115.

některých členských států“ nebo že SZBP „nebrání rozvoji užší spolupráce mezi dvěma nebo více členskými státy“ v případě, že je tato spolupráce s souladu s jejími cíli (čl. J.4).

Detailnější vymezení vzájemného vztahu EU a ZEU bylo v první řadě předmětem deklarace připojené k SEU. V dokumentu nazvaném Deklarace o ZEU je potvrzen souhlas ZEU spolupracovat s EU na vytvoření „skutečně evropské bezpečnostní a obranné identity“ (čl. 1). Státy v deklaraci taktéž souhlasily s posilováním evropského pilíře NATO a vytvořením společné obranné politiky kompatibilní s NATO.⁵⁵

Pro případnou realizaci vojenských aspektů SZBP měla ZEU klíčový význam. Skrze tuto organizaci disponovala EU možností podílet se na těch opatřeních KBSE/OBSE nebo RB OSN, jež se týkaly předcházení konfliktům či krizového managementu, včetně udržování míru, a které splňovaly výkladově blíže nespecifikovanou podmínku „dopadu na obranu“⁵⁶ a které EU zatím nebyla schopna provádět sama.⁵⁷

Opatrnou formulaci nicméně zachovala i Amsterodamská revize SEU v ustanovení čl. 17 odst. 3, podle něhož Unie využívá ZEU k vypracování a provádění rozhodnutí a akcí Unie, které mají dopad na obranu.⁵⁸ Avšak ani ZEU prakticky neměla k dispozici vlastní operativní prostředky, a to ani ty, které byly třeba k provádění operací, jež představovaly náplň agendy ZEU po skončení studené války, tzv. Petersberských operací, tj. humanitárních záchranných misí, misí k udržení

---

⁵⁵ Fiala, P., Pitrová, M., Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2003, s. 552-553.

⁵⁶ Článek J.4 SEU a 17 odst. 3 SEU revidované Amsterodamskou smlouvou. Wouters a Naert (Wouters, J., Naert, F., The EU and conflict prevention: A brief historic overview. In: Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), s. 37) si všímají možnosti různé interpretace: především zda jde o opatření, která se týkají užití vojenských prostředků nebo zda jde také o opatření týkající se situací, kdy by bylo možné vojenské prostředky.

⁵⁷ Wouters, J., Naert, F., The EU and conflict prevention: A brief historic overview. In: Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), s. 37.

⁵⁸ Jediným případem, kdy ZEU jednala na základě žádosti EU za účelem realizace společné akce v rámci SZBP, byla výzva k pomoci při převzetí správy Mostaru, jíž se EU ujala v souvislosti s implementací Daytonské dohody z roku 1995. ZEU zde koordinovala rozmístění přibližně 180 policistů. Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 249.

míru a misí bojových jednotek k řešení krize včetně nastolování míru.⁵⁹

Teprve od roku 1996 získala ZEU - díky konceptu CJTF⁶⁰ - prostřednictvím konzultací v Radě NATO přístup ke kolektivním prostředkům Severoatlantické aliance k provedení operací evropských spojenců sledujících realizaci SZBP. Nevýhoda tohoto řešení spočívala v tom, že by případné použití prostředků při operacích vedených ZEU v rámci CJTF v praxi nezbytně zahrnovalo žádost o přístup k prostředkům Spojených států amerických a rovněž souhlas k jejich užití.⁶¹

Dle Ondřeje⁶² je zřejmé, že otázka sebeobranu nebyla jasně vymezena a Evropská unie se zdráhala výslovně hlásit ke kolektivní sebeobraně. Takový závěr lze dle něj nepřímo vyvodit z rozhodnutí Rady ministrů ZEU z listopadu 2000, kdy se ZEU rozhodla převést svůj krizový management na EU a suspendovat rutinní konzultativní mechanismus EU-ZEU. Hlavní funkce Západoevropské unie pak byla redukována na kolektivní sebeobranu dle čl. 5 Bruselské úmluvy z roku 1954. Tentýž autor připomíná, že sebeobranu komponent tedy nebyl převeden na Evropskou unii i z toho důvodu, že především neutrální státy EU (Rakousko a Švédsko) nechtěly převzít závazek ke společné obraně, a konstatuje, že lze stěží po amsterodamské a niceské revizi SEU považovat EU za organizaci kolektivní sebeobranu.

---

⁵⁹ Petersberg Declaration, WEU Council of Ministers, Bonn, 19 June 1992: <<http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>> Srov. odstavec 2.

⁶⁰ Tzv. Koncept Combined Joint Task Force (CJTF). Kombinované společné speciální jednotky byl speciální vojenské jednotky, jejichž cílem bylo posílení evropské bezpečnosti a obranné identity. Umožňovaly evropským členům NATO vést vojenské operace za přispění prostředků aliance bez účasti americké armády. Akce CJTF museli ovšem schvalovat všichni členové NATO. NATO Handbook: <<http://www.nato.int/docu/handbook/2001/hb1204.htm>>

⁶¹ Srov. Duke, S., Regional organizations and conflict prevention: CFSP and ESDI in Europe. In: Cakrment, D., Schnabel, A., (ed.), Conflict Prevention: Path to Peace or Grand Illusion? New York: United Nations University Press 2003, s. 104-105.

⁶² Ondřej, J. (2008), s. 115.

Samotné Petersberské operace byly začleněny do textu SEU teprve amsterodamskou revizí⁶³, která rovněž zakotvila možnost rozhodnutím Evropské rady začlenit ZEU do EU, k čemuž došlo v roce 1999, kdy v kontextu rozvoje Evropské bezpečnostní a obranné politiky Evropská rada dne 3. června 1999 rozhodla na summitu v Kolíně nad Rýnem o začlenění ZEU do struktur EU do konce roku 2000. Tato skutečnost vysvětluje nepřítomnost zmínky o ZEU v textu SEU po niceské revizi SEU.

Kromě otázek obrany byly tedy Amsterodamskou smlouvou do společné zahraniční a bezpečnostní politiky čl. 17 odst. 2 zahrnuty i humanitární a záchranné mise, mise k udržení míru a mise bojových jednotek k řešení krize, včetně nastolování míru. Čl. 17 SEU se každopádně stal právním základem pro humanitární a záchranné mise, mírové a krizové bojové akce. Ondřej⁶⁴ konstatuje, že mírovými misemi je třeba rozumět mírové (peacekeeping) operace. Zároveň klade otázku, co vše lze rozumět pod označením mise bojových jednotek k řešení krize, včetně nastolování míru. Poukazuje na to, že jde o úkoly v rámci krizového managementu, včetně nastolování míru (peacemaking), a že zmínka o bojových jednotkách (combat forces) v čl. 17 odst. 2 může vést k závěru, že tyto jednotky by mohly být určeny k zásahu v určitém konfliktu. Obecně pak nelze nasazení bojových jednotek vyloučit, muselo by se však v konkrétním případě jednat o akci se zmocněním Rady bezpečnosti OSN. Zároveň nelze s ohledem na zkušenosti z různých případů 90. let 20. století vyloučit možnost, že výslovně mírová operace přeroste v akci donucovací.

---

⁶³ Srov. níže k článku 17 odst. 2 SEU. Amsterodamská smlouva byla podepsána 2. října 1997 a v platnost vstoupila 1. května 1999. Smlouva změnila a přečíslovala Smlouvy o EU a ES. Amsterodamská smlouva: TREATY OF AMSTERDAM AMENDING THE TREATY ON EUROPEAN UNION, THE TREATIES ESTABLISHING THE EUROPEAN COMMUNITIES AND RELATED ACTS. Official Journal C 340, 10 November 1997, <<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html>>

⁶⁴ Ondřej, J. (2008), s. 115-116.

2.4 Evropská bezpečnostní a obranná politika

Průběh konfliktu v Kosovu zcela jednoznačně ukázal, že SZBP ve své dosavadní vágnosti není s to adekvátně reagovat v krizových situacích, ale i to, že se mohou diametrálně lišit pohledy USA a jejich evropských spojenců, resp. NATO a EU, na aktuální bezpečnostní hrozby regionální povahy i na způsob jejich řešení.⁶⁵ Reálné zjištění, že diplomatické nástroje Společenství nepodložené vojenskými prostředky nemají žádoucí účinek a samy nemohou vést k uspokojivému řešení konfliktu, neschopnost zaujmout společný postoj vůči situaci v Kosovu a samostatně přispět k odvrácení humanitární krize - a to dokonce na evropském kontinentu - spolu s dominantní vůdčí rolí Spojených států během operace Spojenecká síla, to vše byly podněty k realizaci záměru opatřit SZBP věrohodnými operačními kapacitami.⁶⁶

Agenda týkající se rozvoje společné bezpečnosti a obrany byla (v návaznosti na vstup v platnost Amsterodamské smlouvy) tématem summitu Evropské rady v Kolíně nad Rýnem ve dnech 3. a 4. června 1999.⁶⁷

Dokument nazvaný Zpráva předsednictva o posílení společné evropské bezpečnostní a obranné politiky, v němž byl použit v rámci SZBP nový termín Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP), stanovil základní mechanismy koordinovaného postupu v případě krize, obsahoval ustanovení týkající se vytvoření evropských vojenských kapacit, úpravy stávajících komunikačních modelů a nutnosti tvorby nových institucí. Dokument rozděloval alternativy možných operací na

---

⁶⁵ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 198.

⁶⁶ Duke, S., Regional organizations and conflict prevention: CFSP and ESDI in Europe. In: Cakrment, D., Schnabel, A. (2003), s. 107.

⁶⁷ Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP) se rozvíjí od roku 1998, poté co závěrečná deklarace britsko-francouzského summitu v Saint-Malo ze dne 4. prosince 1998 stanovila, že Evropská unie potřebuje „kapacitu pro autonomní akci, podpořenou věrohodnou vojenskou silou, možností rozhodnout o jejím použití a být připravená je použít“. Citováno dle Haine, J. Y., ESDP and NATO. In Gnesotto, N. (ed.), EU Security and Defence Policy: The First Five Years. Paris: Institute for Security Studies 2004, s. 134.

operace vedené se souhlasem a podporou – co se prostředků a schopností týče – NATO a operace bez NATO, v nichž budou použity mnohonárodnostní síly a prostředky poskytnuté členskými státy EU, přičemž zdůrazňoval, že si členské státy ve všech případech ponechávají právo rozhodnout, zda své vojenské síly poskytnou. Součástí textu byl také požadavek nezbytného zajištění možnosti, aby se mohly na společných operacích plně a rovnoprávně podílet všechny členské země EU bez ohledu na příslušnost k NATO nebo ZEU, a výzva k dohodě s těmi státy NATO, které nejsou členy EU.⁶⁸

EBOP jako taková představuje od svých počátků integrální součást SZBP, přičemž zahrnuje jak vojenské, tak civilní aspekty bezpečnosti a obrany EU. EBOP přitom respektuje neutralitu některých členských států stejně jako závazky v NATO.⁶⁹

2.5 Vojenské aspekty EBOP

Vojenské kapacity EU byly poprvé konkretizovány během summitu Evropské rady v Helsinkách, kde se představitelé států a vlád sešli ve dnech 10.-11. prosince 1999. Došlo zde k definování evropských vojenských jednotek ve formě tzv. Evropského základního cíle (European Headline Goal). V tomto politickém závazku, jehož realizace nicméně měla podléhat národním schvalovacím procedurám, deklarovaly členské státy připravenost dát EU do roku 2003 k dispozici až 60 000 vojáků (15 brigád), schopných realizovat mise v souladu s čl. 17 SEU revidované Amsterodamskou smlouvou.

---

⁶⁸ Srov. Fiala, P., Pitrová, M., Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2009, s. 634-635.

⁶⁹ Politika Unie podle čl. 17 SEU se „nedotýká zvláštní povahy bezpečnostní a obranné politiky některých členských států a uznává závazky některých členských států uskutečňujících svou společnou obranu v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO), které vyplývají ze Severoatlantické smlouvy a které jsou v souladu se společnou bezpečnostní a obrannou politikou vytvořenou v tomto rámci.“

Tyto síly měly být schopné nasazení do 60 dnů, zajištění průběhu operace minimálně po dobu jednoho roku a zároveň soběstačné z hlediska velení, operačních kapacit, logistiky a odpovídající námořní a letecké podpory.⁷⁰

Vytváření těchto tzv. evropských sil rychlé reakce bylo následně podpořeno svoláním Konference o vyčleňování sil pro projekt EBOP konané dne 20. listopadu 2000, jejíž agendou bylo především zjistit, jaké kapacity jsou jednotlivé členské státy schopny vyčlenit, a příprava k vytvoření katalogu sil. Závěry konference uzavíraly, že členské státy mají k dispozici pro společné evropské akce vojenské síly v rozsahu 100 000 mužů, 400 bojových letadel a 100 plavidel. Delegáti členských států tak konstatovali, že EU má dostatek kapacit ke splnění Evropského hlavního cíle do roku 2003.⁷¹

2.6 Civilní aspekty EBOP

Kromě definování Evropského základního cíle se summit v Helsinkách zabýval rozvojem nevojenských operačních prostředků (jako jsou např. různé formy vedení politického dialogu, podpora policejními složkami, humanitární pomoc nebo krizová prevence). Následně Evropská rada na summitu v Santa Maria de Feira ve dnech 19.-20. června 2000 stanovila čtyři civilní oblasti aktivit EBOP při řešení krizových situací ve světě: (i) policie, (ii) civilní ochrana, (iii) civilní správa a (iv) právní stát. Členské státy se zavázaly vytvořit do roku 2003 formaci až 5000 policistů, které bude možné nasadit na plnění mezinárodních misí. Část z kontingentu (cca 1000 policistů) měla být schopná rychlého nasazení, tj. nasazení do 30 dnů.⁷²

---

⁷⁰ Fiala, P., Pitrová M. (2009), s. 636.

⁷¹ Tamtéž, s. 638.

⁷² Svoboda, P., (2007), s. 297. Více Srov. EU Council Secretariat. European security and defence policy: the civilian aspects of crisis management

2.7 EBOP po niceské revizi SEU

Smlouva z Nice⁷³ se dotkla čl. 17 SEU, jenž definoval základní operační rámec SZBP. Došlo k odstranění již neaktuálního vymezení vztahů se ZEU a bylo v něm zdůrazněno, že postupné vytváření rámce společné obranné politiky „bude podporováno vzájemnou spoluprací v oblasti vyzbrojování“.

Obecně lze dopady niceské revize hodnotit jako snahu o dosažení větší rychlosti a pružnosti reakcí v rámci SZBP. Smlouva z Nice přinesla možnost použít v oblasti SZBP ustanovení týkající se mechanismů zesílené spolupráce. Za tímto účelem byly do smlouvy vloženy články 27a až 27e, specifikující, že cílem posílené spolupráce v oblasti SZBP je ochrana hodnot Unie a potvrzení její identity v mezinárodních vztazích.⁷⁴ Zesílená spolupráce byla dle čl. 27b revidované smlouvy určena také k provádění společných akcí a k přijímání společných postojů a nemohla se týkat otázek souvisejících s vojenstvím nebo obranou.⁷⁵

Evropská rada se na summitu v Nice ve dnech 7.-9. prosince 2000 věnovala také rozpracování zásad stanovených na summitu v Santa Maria de Feira. Výsledkem byla finalizace koncepce stálých politických a vojenských struktur: závěrečný dokument podrobně definoval složení a působnost stálého Politického a bezpečnostního výboru, Vojenského výboru EU a Vojenského štábu EU, dosud fungujících pouze v prozatímní

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/BackgroundJPO2008-Civilian_aspects_compressed.pdf>

⁷³ Niceská smlouva byla podepsána 26. února 2001 a v platnost vstoupila 1. února 2003. TREATY OF NICE AMENDING THE TREATY ON EUROPEAN UNION, THE TREATIES ESTABLISHING THE EUROPEAN COMMUNITIES AND CERTAIN RELATED ACTS. Official Journal C 80, 10 March 2001, <<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12001C/htm/12001C.html>>

⁷⁴ Zesílená spolupráce přitom musí zachovat „zásady, cíle, obecné směřování a soudržnost společné zahraniční a bezpečnostní politiky, jakož i rozhodnutí přijatá v jejím rámci, pravomoci Evropských společenství a spojitost mezi souhrnem politik Unie a jejími vnitřními činnostmi“.

⁷⁵ Fiala, P., Pitrová, M. (2009), s. 639.

podobě. Došlo také k rozhodnutí o prohloubení spolupráce s NATO a dokončení začleňování kapacit ZEU do EU, tvorbě nových institucí jako kupř. Satelitního centra na produkci a vyhodnocování družicových a leteckých obrazů nebo Ústavu pro bezpečnostní studia, deklarování snahy o navázání spolupráce s dalšími nečlenskými zeměmi (např. Ruskem, Ukrajinou nebo Kanadou).⁷⁶

Součástí závěrů summitu v Nice bylo rovněž přijetí opatření v krizových situacích, včetně specifikace předoperační a operační fáze. Řízením operace byl pověřen Výbor přispěvovatelů, v němž mohou být členy všechny členské státy EU, avšak kde se na řízení operace přímo podílejí jen ty státy, které na danou akci přispívají svými prostředky. V závislosti na charakteru akce může mít podobu Politického a bezpečnostního výboru nebo Vojenského výboru.⁷⁷

Na základě pověření ze summitu v Nice se problematikou SZBP zabývaly také následující summity Evropské rady ve dnech 15.-16. června 2001 v Göteborgu a ve dnech 14.-15. prosince 2001 v Laekenu, kde bylo k závěrům předsednictva připojeno prohlášení o připravenosti nasazení kapacit EU v rámci EBOP. Členské státy daly najevo, že díky kontinuálnímu vývoji SZBP a vytvoření odpovídajících struktur je EU schopna vést určité operace v kritických situacích.⁷⁸

---

⁷⁶ Fiala, P., Pitrová, M. (2009), s. 639.

⁷⁷ Tamtéž, s. 640-641.

⁷⁸ Bretherton a Vogler (in Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 199) konstatují, že deklarování operativnosti EBOP na summitu v Laeken v prosinci 2001 bylo poněkud předčasné. Zatímco anglické znění deklarovalo, že EU „je nyní schopna vést některé (some) operace krizového managementu“, francouzský text zmiňoval operace (des opérations). Srov. odstavec 6 anglické verze na: <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/68827.pdf> a verze francouzské: <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/fr/ec/68779.pdf>

2.8 Další budování kapacit EBOP

Od počátku nového století prošla SZBP dynamickým vývojem, který odpovídá ambicím EU hrát významnější roli v zahraničněpolitické a bezpečnostní rovině, v první řadě v souvislosti s proměnami mezinárodní situace v postbipolárním světě. Po roce 2001 lze pozorovat postupné dokončování realizace stálých politických a vojenských struktur v rámci EBOP, předpokládaných závěry summitu Evropské rady v Nice.⁷⁹ Na základě rozhodnutí Rady ze dne 10. května 2005 došlo ke zřízení Vojenského štábu EU, složeného z vojenských a civilních expertů, jenž spolu s Politickým a bezpečnostním výborem, Vojenským výborem EU a Útvarem pro civilní plánování a velení patří mezi stěžejní institucionální struktury v oblasti EBOP.

Do EBOP rovněž jednoznačně spadají také vojenské programy EU.⁸⁰ Třebaže už v květnu 2003 konstatovala Evropská plánovací konference, že EBOP disponuje operační kapacitou v rozsahu Petersberských operací, deklarovaný cíl „globálního nasazení“ neměl v tuto dobu reálnou oporu zvláště co do kapacit strategického výsadku, logistiky a nezávislého velení, řízení a zpravodajských prostředků.⁸¹ Tyto nedostatky měl částečně zmírnit zejména rozvoj vojenských možností projektu GALILEO, lokalizačního satelitního systému EU nezávislého na americkém GPS, výroba vojenského transportního letounu A-400M Airbus a jeho zařazení do výbavy členských států Unie nebo založení Evropské obranné agentury (EDA).

Další milník při budování EBOP představovalo definování Základního cíle 2010 (Headline Goal 2010), jenž navázal na Evropský základní cíl vymezený v roce 1999.

---

⁷⁹ Současné institucionální aspekty viz. Příloha.

⁸⁰ Svoboda, P. (2007), s. 293.

⁸¹ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 206.

Základní cíl 2010 přijatý na summitu Evropské rady dne 17. července 2004 představil plán, podle něhož měla být EU schopna do roku 2010 odpovědět na vzniklé krizové situace prostřednictvím sil rychlé reakce a širokého spektra operací krizového managementu.⁸² Praktická zkušenost realizace operace Artemis ukázala, že původní důraz na kvantitativní cíle byl do značné míry nejen přehnaný, ale i irelevantní, a odvracel pozornost od naléhavějších otázek, tj. kvality a nasaditelnosti. EU ve skutečnosti měla více než dostatečný počet lidských zdrojů, hlavní problém spočíval v možnostech jejich efektivního nasazení a podpory.⁸³

Dle Základního cíle 2010 měla EU do roku 2007 disponovat rychle nasaditelnými bojovými jednotkami o velikosti praporu. Tyto malé jednotky speciálně vycvičené pro boj v džungli, poušti i v horách měly být schopné nasazení do 15 dnů v délce trvání bojových akcí až 30 dnů.⁸⁴ Základní cíl 2010 tak reflektoval skutečnost, že záměrem EU po oznámení Evropského základního cíle v roce 1999 nebylo konkurovat vojenskou mocí Spojeným státům, nýbrž vytvořit jednotky, které by realizovaly Petersberské operace, a tak poukazoval na realistické zhodnocení vojenských úkolů EBOP.

2.9 Lisabonská smlouva v kontextu vnějších vztahů Unie – mezinárodněprávní aspekty

Dne 13. prosince 2007 podepsali předsedové vlád a hlav států lisabonskou smlouvu⁸⁵, jež měla EU zajistit „moderní

---

⁸² Fiala, P., Pitrová, M. (2009), s. 642-643.

⁸³ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 205

⁸⁴ Fiala, P., Pitrová, M. (2009), s. 643.

⁸⁵ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (2007/C 306/01). Ustanovení článků jsou v této podkapitole, pokud z kontextu neplyne jinak, citována dle nekonsolidovaného znění Lisabonské smlouvy (na rozdíl od jiných částí práce).

instituce a optimalizované pracovní postupy, aby mohla efektivně čelit výzvám, před kterými v současné době stojí.“⁸⁶

V současnosti tak má EU právo vymezovat a provádět SZBP včetně EBOP (čl. 2 odst. 4 SFEU), přičemž do ní spadá celá zahraniční politika včetně bezpečnosti (čl. 24 odst. 1 pododst. 1 SEU).⁸⁷ Čl. 2 odst. 5 SEU nově formuluje obecný cíl vnějších vztahů EU. Evropská unie má dle něj ve svých vztazích s okolním světem přispívat „k míru, bezpečnosti, udržitelnému rozvoji této planety, k solidaritě a vzájemné úctě mezi národy, volnému a spravedlivému obchodování, vymýcení chudoby a ochraně lidských práv, především práv dítěte, a k přísnějšímu dodržování a rozvoji mezinárodního práva, zejména k dodržování zásad Charty Organizace spojených národů“.

V hlavě V lisabonské smlouvy, jež představuje po ratifikaci všemi členskými státy bezpečnostní budoucnost Unie, jsou obecná ustanovení o vnější činnosti Unie a zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice. Lisabonskou smlouvou se nahrazuje dosavadní název hlavy V názvem „Obecná ustanovení o vnější činnosti Unie a Zvláštní ustanovení o Společné zahraniční a bezpečnostní politice“, vkládají nové názvy kapitol a nové články, další se mění, nahrazují a doplňují.

Dle čl. 10a lisabonské smlouvy spočívá činnost Unie na mezinárodní scéně na zásadách, které se uplatnily při jejím založení, jejím rozvoji a jejím rozšiřování a které hodlá podporovat v ostatním světě⁸⁸, zároveň EU deklaruje podporu

---

⁸⁶ EUROPA. Lisabonská smlouva: <http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm>

⁸⁷ Svoboda, P. (2010), s. 290.

⁸⁸ Tj. demokracie, právní stát, univerzálnost a nedělitelnost lidských práv a základních svobod, úcta k lidské důstojnosti, zásady rovnosti a solidarity a dodržování zásad Charty Organizace spojených národů a mezinárodního práva.

vícestranným řešením společných problémů, především v rámci Organizace spojených národů.

Vymezovat a provádět společné politiky a činnosti a usilovat o dosažení vysokého stupně spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů má EU dle čl. 10a odst. 2 lisabonské smlouvy ve snaze:

- „a) chránit své hodnoty, základní zájmy, svou bezpečnost, nezávislost a celistvost
  - b) upevňovat a podporovat demokracii, právní stát, lidská práva a zásady mezinárodního práva
  - c) zachovávat mír, předcházet konfliktům a posilovat mezinárodní bezpečnost v souladu s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů, jakož i v souladu se zásadami Helsinského závěrečného aktu a s cíli Pařížské charty, včetně těch, které se týkají vnějších hranic
- [...]
- h) podporovat mezinárodní systém založený na posílené mnohostranné spolupráci a na řádné správě věcí veřejných v celosvětovém měřítku.“

Podle čl. 11 odst. 1 lisabonské smlouvy se pravomoc Unie v otázkách společné zahraniční a bezpečnostní politiky vztahuje na všechny oblasti zahraniční politiky a všechny otázky týkající se bezpečnosti Unie, včetně postupného vymezení společné obranné politiky, která by mohla vést ke společné obraně.

Lisabonskou smlouvou byla EBOP formálně přejmenována na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku (SBOP).⁸⁹ Smlouvou se vkládá čl. 28a, který přebírá znění dosavadního čl. 17 s některými změnami: SBOP je v lisabonské

---

⁸⁹ Srov. nový název oddílu 2.

smlouvě označena za nedílnou součást společné zahraniční a bezpečnostní politiky a má Unii zajišťovat „operativní schopnost, která se opírá o civilní a vojenské prostředky“.⁹⁰ Lisabonská smlouva počítá s jejich možným použitím „pro mise vedené mimo území Unie k udržení míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů.“ Plnění těchto úkolů je pak založeno na využití schopností poskytnutých členskými státy – „[p]ro provádění společné bezpečnostní a obranné politiky dávají členské státy Unii k dispozici civilní a vojenské schopnosti, aby přispěly k plnění cílů vymezených Radou.“⁹¹

Mise EU jsou blíže specifikovány v čl.28b: „Mise uvedené v čl. 28a odst. 1, při kterých může Unie použít civilní a vojenské prostředky, zahrnují společné akce v oblasti odzbrojení, humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti, mise pro předcházení konfliktům a udržení míru, mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí pro prosazování míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů.“ Výčet Petersberských operací vymezených v čl. 17 byl tedy v lisabonské smlouvě rozšířen o další případné činnosti.

Lisabonská smlouva má dále klíčový význam pro další bezpečnostní emancipaci EU a její ratifikace posílila možnosti EU bojovat proti současným i budoucím vnějším bezpečnostním hrozbám, třebaže smlouva nepředpokládá vytvoření evropské armády. Dle čl. 28a odst. 2 pododst. 1 zahrnuje společná bezpečnostní a obranná politika postupné vymezení společné obranné politiky Unie. Ta povede ke společné obraně, jakmile o tom Evropská rada jednomyslně rozhodne. V takovém případě doporučí členským státům přijetí

---

⁹⁰ Článek 28a odst. 1.

⁹¹ Článek 28a odst. 3.

takového rozhodnutí v souladu s jejich ústavními předpisy. Formulace, že SBOP zahrnuje postupné vymezení společné obranné politiky, která povede ke společné obraně, jakmile o tom Evropská rada rozhodne, nahrazuje dosavadní opatrnější znění smluv, hovořící toliko o tom, že obranná politika by mohla vést ke společné obraně.⁹²

Jako nový prvek a základ pro budoucí společnou obranu je zde také zakotven závazek ke kolektivní obraně vyjádřený v čl. 28a odst. 7: „Pokud se členský stát stane na svém území cílem ozbrojeného napadení [armed aggression/agression armée], poskytnou mu ostatní členské státy pomoc a podporu všemi prostředky, které jsou v jejich moci, v souladu s článkem 51 Charty Organizace spojených národů. Tím není dotčena zvláštní povaha bezpečnostní a obranné politiky některých členských států.“

Druhý pododstavec čl. 28a odst. 7 nicméně konstatuje souladnost závazků a spolupráce v této oblasti se závazky v rámci NATO: [z]ávazky a spolupráce v této oblasti jsou v souladu se závazky v rámci Organizace Severoatlantické smlouvy, která zůstává pro ty členské státy, které jsou jejími členy, základem jejich společné obrany a fôrem pro její provádění. Lze tak konstatovat, že NATO si i nadále zachovává exkluzivitu v oblasti teritoriální obrany v souladu se Severoatlantickou smlouvou. Přesto si nelze nevšimnout zjevné podoby se závazky ve smlouvách zakládajících vojenské pakty.⁹³

---

⁹² Břicháček, T., Lisabonská smlouva a radar. Revue Politika 9/2008, 20.11.2008. <<http://lidovky.virtually.cz/?part=17546>>

⁹³ Čl. 5 Bruselské smlouvy modifikované Pařížskými dohodami z roku 1954: „Pokud se kterákoli ze smluvních stran stane objektem vojenského napadení v Evropě, ostatní smluvní strany, v souladu s ustanoveními článku 51 Charty OSN, poskytnou v rámci svých možností napadené straně veškerou vojenskou a další pomoc.“ Srov. Bruselská smlouva modifikovaná Pařížskými dohodami: <<http://www.weu.int/Treaty.htm>>

Čl. 5 Severoatlantické smlouvy z roku 1949: „Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich

3 Mise EU v kontextu mezinárodní bezpečnosti

3.1 Právní rámec misí EU

Zahraniční operace realizované v rámci SBOP v současnosti patří mezi nejviditelnější způsob, jak se EU jednak podílí na zajišťování své vlastní bezpečnosti a jednak přispívá ke stabilitě v širším mezinárodním měřítku.⁹⁴

Nástroji pro fungování SZBP, jež podléhá zvláštním pravidlům a postupům, jsou (i) spolupráce členských států navzájem a s EU při provádění SZBP (čl. 25(c) SEU) a (ii) přijímání sekundárních aktů.⁹⁵ V rámci SZBP je přijímání legislativních aktů vyloučeno. Všechna rozhodnutí se tak vztahují pouze ke konkrétním otázkám a nemají obecnou platnost.

Jestliže je žádoucí konkrétní operativní činnost, může Rada přijmout rozhodnutí o akci (čl. 28 SEU). Na základě rozhodnutí Rady o akci pak Rada vysílá pod hlavičkou SBOP do problematické oblasti misi (čl. 43 SFEU a čl. 42 odst. 1 SEU). Rozhodnutí týkající se SBOP včetně těch, které se týkají zahájení mise dle čl. 43 SFEU, přijímá Rada jednomyslně na návrh VP-ZVBP nebo z podnětu některého členského státu (čl. 42 odst. 4 SEU). Každé takové rozhodnutí musí být precizně definováno a jsou v něm vymezeny „cíle, rozsah, prostředky, které budou Unii poskytnuty, podmínky jejich provádění, a je-li to nezbytné, doba trvání“ (čl. 28 SEU). Tímto způsobem si členské státy EU udržují kontrolu nad svými závazky.

---

uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“ Severoatlantická (Washingtonská) smlouva, <<http://www.nato.int/docu/other/cz/treaty-cz.htm>>

⁹⁴ Euroskop.cz: <<http://www.euroskop.cz/8715/sekce/spolecna-bezpecnostni-a-obranna-politika/>>

⁹⁵ Svoboda, P. (2010), s. 293.

Jednomyslnost není dotčena tzv. konstruktivní abstencí, případem kdy se člen Rady zdrží hlasování. Členský stát se navíc může formálním prohlášením zbavit povinnosti provádět rozhodnutí, avšak uznává, že rozhodnutí zavazuje Unii, a zdrží se jakékoli činnosti, která by se mohla dostat do rozporu s činností Unie založené na takovém rozhodnutí nebo jí bránit (čl. 31 odst. 1 pododst. 2 SEU).

Požadavek jednomyslnosti může být vnímán jako určité omezení akceschopnosti Unie, na druhou stranu jej lze považovat za garanci toho, že vojenská akce nebude nepřipravená nebo ukvapená a že naopak dojde k vyvážení pacifistických tradic určitých evropských zemí s pragmatismem jiných.⁹⁶

Rozhodnutí o akci zavazuje členské státy při zaujímání postojů a provádění jejich činnosti (čl. 28 odst. 2 SEU). Pokud při provádění rozhodnutí nastanou větší potíže, vyrozumí o nich členský stát Radu, která je projedná a bude hledat odpovídající řešení. Taková řešení však nesmějí být v rozporu s cíli rozhodnutí a ani nesmějí snižovat jeho účinnost (čl. 28 odst. 5 SEU).

Lisabonská smlouva umožňuje, aby Rada „k zachování hodnot Unie a službě jejím zájmům“⁹⁷ svěřila provádění některé mise skupině členských států, které si to přejí a mají pro takovou misi nezbytné schopnosti. Zúčastněné členské státy pak z vlastního podnětu nebo na žádost jiného členského státu pravidelně informují o vývoji mise Radu (čl. 44 SEU). Jedná se o strukturovanou spolupráci EBOP jako zvláštní druh posílené spolupráce.⁹⁸

---

⁹⁶ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 214 uvádějí příklad švédských jednotek v rámci operace Artemis, které se podílely na masivní vojenské intervenci, nicméně Švédsko v Radě při rozhodování o jejich vyslání zajišťuje, že když v žádném případě nebude dán prostor agresivnímu jednání, které by bylo v rozporu s mezinárodním právem.

⁹⁷ Čl. 43 odst. 5 SEU

⁹⁸ Viz. Svoboda, P. (2010), s. 291 a 295.

3.2 Strategické zakotvení misí EU

V roce 2003 Evropská unie schválila svou první bezpečnostní strategii (EBS)⁹⁹, která vymezila představy Unie o její roli v oblasti globální bezpečnostní architektury a o hrozbách, kterým musí EU a její členské státy čelit, a tak stanovila obecná východiska pro realizaci aktivit EU ve vnějších vztazích, včetně oblasti bezpečnosti a obrany, a pro užití dostupných nástrojů.

Evropská bezpečnostní strategie spatřuje kauzální vztah mezi vznikem nových bezpečnostních hrozeb - jako jsou terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, zhroucení států a organizovaný zločin - a existencí regionálních konfliktů jako tradiční hrozby pro mezinárodní mír a bezpečnost.¹⁰⁰ Proto v předcházení konfliktům a řešení konfliktů (nejlépe již v jejich zárodcích) v zemích ohrožených nebo dotčených konflikty a s nimi spojenou nejistotou, resp. chudobou, EBS spatřuje jeden z neadekvátnějších způsobů, jak se vypořádat s novými hrozbami.¹⁰¹

Preventivní¹⁰² účast EU na řešení bezpečnostních otázek mezinárodního významu je preferovaným řešením. Zajištění bezpečnosti zemí vystaveným negativním externalitám globalizace je jednak chápáno jako nezbytný předpoklad jejich dalšího rozvoje, jednak může zabránit mnohem závažnějším problémům v budoucnu. EBS výslovně předpokládá

---

⁹⁹ A secure Europe in a better world: European Security Strategy, Brussels, 12 Dec. 2003, <http://ue.eu.int/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/reports/78367.pdf> Evropská bezpečnostní strategie byla aktualizovaná v roce 2008: REPORT ON THE IMPLEMENTATION OF THE EUROPEAN SECURITY STRATEGY - PROVIDING SECURITY IN A CHANGING WORLD. Brussels, 11 December 2008 S407/08. <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf>

¹⁰⁰ Evropská bezpečnostní strategie, s. 4.

¹⁰¹ Evropská bezpečnostní strategie, s. 4.

¹⁰² Původní návrh předložený Solanou na summitu Evropské rady v Soluni v červnu 2003 obsahoval slovo „pre-emptivní“ a nikoli „preventivní“. Tato formulace však byla příliš kontroverzní pro některé členské státy, zvláště pro Německo. Haine, J.Y., Venus without Mars: challenges ahead for ESDP. In Biscop, S., (ed.), Audit of European Security Strategy. Brussels: Academia Press 2004, s. 19.

angažovanost Unie především v zemích rozvojového světa. V tomto smyslu uvádí, že se v novém bezpečnostním prostředí mnohdy linie obrany logicky posouvá za hranice Unie, protože i sebevzdálenější hrozby mohou být v současném propojeném světě oprávněně pociťovány za stejně znepokojivé jako ty blízké.¹⁰³

Nosnou myšlenkou EBS je vzrůstající závislost budoucí bezpečnosti a prosperity Unie na mezinárodním pořádku založeném na účinném multilateralismu vedoucím ke „spravedlivějšímu, bezpečnějšímu a jednotnějšímu světu“.¹⁰⁴ V kontextu formulace cíle rozvoje silnějšího mezinárodního společenství, dobře fungujících institucí a normativního mezinárodního pořádku EBS proklamuje závazek dodržování a rozvíjení mezinárodního práva, potvrzuje respektování Charty OSN jako fundamentálního rámce mezinárodních vztahů a respektování primární úlohy Rady bezpečnosti OSN při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti.¹⁰⁵ Posilování role OSN, poskytnutí adekvátních nástrojů této mezinárodní organizaci k plnění její odpovědnosti a ke schopnosti efektivně jednat, označuje EBS za evropskou prioritu.¹⁰⁶

EBS reflektuje skutečnost, že žádná z nových bezpečnostních hrozeb není čistě jen vojenskou hrozbou, a proto na ně nelze reagovat výlučně pouze vojenskými prostředky. Z tohoto důvodu vyzývá k rozvoji kapacit pro transport a využití všech nezbytných forem civilních prostředků v krizových, resp. post-krizových situacích v cílových zemích, zefektivnění diplomatického úsilí v rámci SZBP i využití obchodní a rozvojové politiky jako prostředků k podpoře reformy v mezinárodních vztazích společenství, tak

---

¹⁰³ Evropská bezpečnostní strategie, s. 7.

¹⁰⁴ Evropská bezpečnostní strategie, s. 14.

¹⁰⁵ Evropská bezpečnostní strategie, s. 9-10.

¹⁰⁶ V tomto ohledu srov. Kapitola VI-VIII Charty OSN a dokument Paper for Submission to the High Level Panel on Threats, Challenges and Change, schválený v květnu 2004 Radou: <[http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/EU%20written%](http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/EU%20written%20paper%20on%20threats%20challenges%20and%20change.pdf)>

aby se předešlo vystřídání vojenského úspěchu civilním chaosem, jak tomu dle EBS bylo v minulosti v případě téměř každé velké vojenské intervence.¹⁰⁷

Lze konstatovat, že právě kombinace vojenských a civilních schopností pod jedním institucionálním rámcem je v současnosti hlavní přidanou hodnotou operací SBOP.

Vojenská intervence je koneckonců pro EU ospravedlnitelná jen tehdy, pokud neexistují jiné relevantní možnosti zajištění bezpečnosti, přičemž „prostředky musejí být proporcionální vůči cíli s ohledem na potřebu zabránit opakování a zajistit stabilitu nezbytnou pro usmíření a obnovu“ a taková intervence „má pečlivě vážit následky akce na jedné straně a následky nečinnosti na straně druhé“.¹⁰⁸

Funkce užití vojenských prostředků je v rámci EBOP/SBOP chápána v kontextu prevence, tj. činnosti podniknuté k předcházení podmínek pro vznik a eskalaci konfliktu a vytváření podmínek pro mír.¹⁰⁹ Vzhledem k požadavku striktního zmocnění Radou bezpečnosti OSN k užití síly v mezinárodních vztazích, mají vojenské nástroje Unie koncepčně pouze komplementární charakter k tradičním nástrojům civilním. Bretherton a Vogler¹¹⁰ proto konstatují, že specifické chápání role EU jako aktéra bezpečnostních vztahů se konceptuálně odlišuje od konvenčního modelu velmoci.

3.3 Charakter misí a jejich členění

Mise EU vedené mimo území Unie k udržení míru, předcházení konfliktům a posílení mezinárodní bezpečnosti se opírají o vojenské a civilní prostředky členských států, resp.

---

¹⁰⁷ Evropská bezpečnostní strategie, s. 10-12.

¹⁰⁸ Council of the European Union. Paper for Submission to the High Level Panel on Threats, Challenges and Change. May 2004, s. 8.

¹⁰⁹ Pérez, J., EU instruments for conflict prevention. In: Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), s. 112.

¹¹⁰ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 211.

mnohonárodnostních sil. Zahrnují společné akce v oblasti odzbrojení, humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti, mise pro předcházení konfliktům a udržení míru, mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí pro prosazení míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů. Všechny tyto mise mohou přispívat k boji proti terorismu, včetně podpory třetích zemí v boji proti terorismu na jejich území.¹¹¹

Od ledna 2003 EU spustila 24 misí (v současnosti vede 3 vojenské a 11 civilní).¹¹² Dle formátu dosud realizovaných misí EU lze v rámci EBOP/SBOP identifikovat tři hlavní typy operací. Zaprvé operace vojenské, tj. nasazení vojenských jednotek ať už na zemi nebo na moři jako v případě operace Atalanta, první námořní mise EU reagující na vzestup aktů pirátství a ozbrojených loupeží u somálského pobřeží a mající za cíl přispět k úsilí EU o stabilizaci Somálska, zadruhé „tradiční civilní mise, tj. mise policejní, monitorovací a asistenční a za třetí „nově“ se vydělující civilní mise zaměřené na technickou podporu při ustanovování vlády práva v oblasti policie, soudnictví a hraniční kontroly. Pro vojenské operace je přitom charakteristické, že jejich primárním účelem je účast na tvorbě takového bezpečnostního prostředí, které bude umožňovat účinné uplatnění civilních prostředků v daném regionu, spíše než regulérní vedení bojů.¹¹³

---

¹¹¹ Svoboda, P. (2010), s. 295.

¹¹² Srov. EU Operations:

<<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=268&lang=en>>

¹¹³ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 202.

3.4 Role vojenských prostředků Unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnost – případ operace Artemis

Schopnost rychlé a účinné reakce v situaci naléhavého ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti byla v kontextu EBOP poprvé testována během krize v Demokratické republice Kongo v polovině roku 2003, kdy Unie přijala rozhodnutí o realizaci první EU vedené vojenské intervenci mimo Evropu, operace Artemis. Tato operace byla podniknuta v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1484 ze dne 30. května 2003¹¹⁴, rozhodnutí Rady EU o společné akci bylo přijato dne 5. června 2003. Sedm dní po schválení konceptu krizového managementu na úrovni Unie došlo také k dohodě o operačním plánu a k vlastnímu spuštění operace.¹¹⁵

3.4.1 Operace Artemis

V letech 1999 až 2003 si během regionálního konfliktu v nestabilní oblasti Ituri, ležící na severovýchodě DRC, etnické násilí vyžádalo 50 000 obětí a 500 000 uprchlíků nebo vnitřně přesídlených osob. V září 2002 byla v Luandě podepsána dohoda o stažení ugandských jednotek z Ituri mezi DRC a Ugandou. Za pomoci mise OSN v DRC (MONUC) zde měla být ustavena prozatímní iturijská správa. Poté, co se ugandské

---

¹¹⁴ Srov. Resolution 1484 (2003) Adopted by the Security Council at its 4764th meeting, on 30 May 2003 <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/UNresolution1484.pdf>>

Rezoluce je založena na kapitole VII Charty OSN a neobsahuje ani odkaz na EU, ani na kapitolu VIII Charty OSN. Členské státy účastníci se v mnohonárodních silách v Kongu byly na základě této rezoluce zmocněny učinit veškerá nezbytná opatření k naplnění mandátu těchto sil. Operace byla realizována na základě konceptu „framework nation“, tj. kdy stát, nebo skupinu států na základě dobrovolnosti získaly mandát Rady bezpečnosti k realizaci donucovací akce dle kapitoly VII. U samostatných operací EU tento koncept vyjadřuje zabezpečení velení a řízení vojenské operace ze strany formálně dominujícího konkrétního členského státu EU.

¹¹⁵ Bretherton, Vogler (2006), s. 202 uvádějí, že k vlastnímu spuštění operace došlo až po deseti dnech. Dalších dvacet dní nicméně trvalo rozmístění jednotek. Viz. <http://en.wikipedia.org/wiki/European_Union_Battlegroups>

jednotky v dubnu 2003 stáhly, propuklo znovu násilí mezi místními milicemi, jež se dopouštěly rozsáhlých zvěrstev na civilním obyvatelstvu. Civilisté byli nuceni utéct nebo hledat útočiště na velitelství MONUC či na letišti ve městě Bunia, kde měl uruguayský prapor svou základnu.¹¹⁶

Třebaže MONUC měl na základě stanoveného mandátu poskytovat v případě bezprostředního nebezpečí ochranu civilnímu obyvatelstvu, uruguayský prapor však rezignoval na zajišťování jeho bezpečnosti a pouze hrstka mírotvůrců a humanitárních pracovníků se podílela na udržení při životě pěti až osmi tisíců civilistů na přilehlém letišti.¹¹⁷

Za těchto okolností vyzval tehdejší Generální tajemník Kofi Annan mezinárodní společenství k vytvoření a nasazení dočasné multinacionální síly v dané oblasti do té doby, než dojde k doplnění mise MONUC. V rezoluci Rady bezpečnosti č. 1484 Rada bezpečnosti autorizovala vyslání Dočasné naléhavé multinacionální síly (IMEF) v oblasti Ituri s úkolem zajistit bezpečnost letiště v městě Bunia, vnitřně přesídlených osob v přilehlých táborech a civilistů v tomto městě.

Rezoluce je založena na kapitole VII a neobsahuje žádný odkaz ani na EU ani na kapitolu VIII.¹¹⁸ Na jejím základě byly členské státy zúčastněné v mnohonárodnostních silách v DRC zmocněny učinit veškerá nezbytná opatření k naplnění mandátu těchto sil. Samotným velením byla pověřena Francie, jež dala k dispozici své plánovací kapacity a většinu z celkového počtu asi 1900 zúčastněných osob. Francouzské jednotky, které tvořily většinu celkového počtu (až 1000 osob), byly doplněny britskou jednotkou pro speciální operace, švédskými a řeckými vojenskými jednotkami, lékařskými specialisty z Belgie a

---

¹¹⁶ Homan, K., Operation Artemis in the Democratic Republic of Congo. In: European Commission: Faster and more united? The debate about Europe's crisis response capacity, May 2007, s. 1.

¹¹⁷ Homan, K. (2007), s. 2.

¹¹⁸ Ondřej, J. (2008), s. 118.

Německa a také kontingentem třech třetích zemí (Brazílie, Jihoafrické republiky a Kanady).¹¹⁹

Vojenská mise EU úspěšně stabilizovala situaci v městě Bunia a dokázala zde zachovat pozice OSN. Mise měla jednak preventivní charakter – měla za cíl zabránit eskalaci násilí a jeho teritoriálnímu rozšíření do celé země, jednak měla rozměr krizového managementu¹²⁰, jehož rozsah vycházel z mandátu Rady bezpečnosti výslovně reflektujícího již existujícího konfliktu v Ituri a porušování mezinárodního humanitárního práva.¹²¹ Operace Artemis byla oficiálně ukončena dne 1. září 2003, kdy odpovědnost za bezpečnost v oblasti převzaly síly MONUC.

Zatímco předchozí operace na Balkáně – Policejní mise v Bosně a Hercegovině a Vojenská operace EU v Bývalé federativní republice Makedonie (Concordia) – se bezprostředně dotýkaly bezpečnosti samotné EU a byly dlouho předjímány a plánovány, operace Artemis byla realizována za okolnosti akutní žádosti Generálního tajemníka OSN.

Lze konstatovat, že úspěch operace Artemis předznamenal rozvoj spolupráce EU a OSN a měl klíčový význam pro zakotvení vojenské role EU v současném světě. Ta je (kromě bezprostředního okolí hranic Unie) zaměřena hlavně na potenciální působení v zemích ACP¹²². Převážně v těchto rozvojových zemích tak lze očekávat využití vojenských (i civilních) misí EU, podporujících dlouhodobé aktivity Unie

---

¹¹⁹ Viz. Africa: EU's first Military Operation, ARTEMIS: <http://ec.europa.eu/world/peace/geographical_themes/africa/artemis/index_en.htm>

¹²⁰ Prevencí konfliktů se dle terminologie EU rozumí „akce podniknuté v krátkodobém horizontu ke zmírnění projevů napětí a/nebo k zabránění vypuknutí nebo opakování násilného konfliktu“krizovým (konfliktním) managementem „„akce podniknuté s hlavním cílem zabránění vertikální (intenzifikace násilí) nebo horizontální (teritoriální rozšíření) eskalace existujícího konfliktu“. Citováno In Smith, K. (2003), s. 156. Srov. Pikna, S., Operativní prevence konfliktů v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Diplomová práce. FSV UK 2009, 32-40.

¹²¹ Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), Introduction, s. XXVI.

¹²² Právě s ohledem na potenciální konflikty v těchto zemích lze předpokládat ochotu ke zmocnění Radou bezpečnosti (tj. ochotu stálých členů Rady bezpečnosti) k užití síly dle kapitoly VII.

v oblasti rozvojové pomoci, podpory dobrého vládnutí a ochrany lidských práv. Zároveň však půjde o krajní prostředek pro případy, kdy nebude možná dosáhnout uspokojivého řešení skrze podporu regionálních organizací (na základě modelu spolupráce s Africkou unií ohledně situace v Darfúru v roce 2004).¹²³

3.5 Rozvoj spolupráce EU a OSN

Podřízenost aktivit EU v oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti hlavní roli Rady bezpečnosti potenciálně dává nečlenským zemím Unie (zvláště Rusku a Číně) právo veta ohledně misí EU, což se může jevit jako skutečnost obtížně slučitelná s ambicemi EU jako plnohodnotného aktéra v oblasti bezpečnostních vztahů. V oblasti krizového managementu je na úrovni Unie nevyhnutelně vyžadováno, aby se každá vojenská operace vedená EU s charakterem dle kapitoly VII Charty OSN, opírala o výslovné zmocnění rezoluce Rady bezpečnosti. Není bez významu zmínit, že kromě právního základu poskytnutého rezolucí, má pro aktivity EU význam také legitimita poskytovaná OSN – v oblastech, kde by bylo možné vnímat EU jako politicky zaujatou nebo jednoduše tam, kde jsou místní poměry příliš složité, má jednání se zmocněním OSN klíčový význam.¹²⁴

Po zkušenostech s prvními misemi v rámci EBOP, v Bosně a Hercegovině a v DRC v roce 2003, lze v souvislosti s dalšími misemi EU pozorovat podstatný rozvoj spolupráce s OSN při vlastním provádění operací obou organizací. V roce

---

¹²³ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 210. Operace AMIS EU z let 2005-2006 měla za úkol podpořit mírové síly Africké unie v Súdánu. Součástí mise byly jak vojenské tak policejní jednotky zemí EU. <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/operace-ebop>>

¹²⁴ Tardy, T., United Nations - European Union Relations in Crisis Management. International Forum for the Challenges of Peace Operations 2008, Background Paper, odst. 13

2006 spustila EU na žádost OSN operaci v DRC, aby asistovala MONUC během volebního procesu. EUFOR DRC zde působila jako „strategická rezerva“ k podpoře MONUC. V letech 2007 a 2008 OSN a EU simultánně prováděly operace v Čadu a Středoafričké republice: MINURCAT jako civilní operaci OSN s mandátem školit a dohlížet na národní bezpečnostní složky a EUFOR Tchad/CAR jako vojenskou operaci EU.¹²⁵

EUFOR Tchad/CAR byla zahájena 28. ledna 2008, její mandát vymezovala rezoluce Rady bezpečnosti 1778.¹²⁶ Rada bezpečnosti přivítala připravenost EU k podpoře přítomnosti OSN v oblasti východního Čadu a na severovýchodě Středoafričké republiky a jednajíc podle kapitoly VII Charty OSN zmocnila EU na dobu jednoho roku k realizaci operace, přičemž rozhodla, že operace EU je zmocněna „učinit veškerá nezbytná opatření“ v rámci jejích schopností a v mezích oblasti operace k tomu, aby přispěla k ochraně civilistů, zvláště uprchlíků a vnitřně přesídlených osob, dále personálu a zařízení OSN a k usnadnění dodávek humanitární pomoci“ (čl. 6(a)). EUFOR sloužila jako „překlenovací operace“, která měla pomoci zlepšit bezpečnostní situaci do doby, než tuto odpovědnost převezme OSN. Dne 14. ledna 2009 Rada bezpečnosti přijala rezoluci č. 1861¹²⁷, jíž autorizovala nasazení vojenského komponentu MINURCAT za účelem návaznosti na operaci EUFOR (odst. 3), jíž 15. března 2009 vypršel mandát. Mise EUFOR Tchad/CAR se v dané oblasti účastnilo 23 členských států a 3 nečlenské státy EU – Albánie,

---

¹²⁵ Tardy, T. (2008), odst. 13.

¹²⁶ Srov. Resolution 1778 (2007) Adopted by the Security Council at its 5748th meeting, on 25 September 2007 <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0751615.pdf>>

¹²⁷ Srov. Resolution 1861 (2009) Adopted by the Security Council at its 6064th meeting, on 14 January 2009 <http://minurcat.unmissions.org/Portals/MINURCAT/SCR1861_ENG.pdf>

Chorvatsko a Rusko. Celkem bylo v oblasti nasazeno 3700 vojáků.¹²⁸

Spolupráce EU a OSN se rozvíjela také v civilní oblasti, ať už se jedná o aktivity EU v DRC prostřednictvím různých civilních misí (EUPOL Kinshasa, EUSEC RDC a EUPOL RDC) prováděné za součinnosti MONUC, nebo o asistenční misi EULEX v Kosovu formálně podřízenou UNMIK. Různé případy spolupráce EU a OSN zahrnují celou řadu scénářů a modelů spolupráce. Obě organizace mají v posledním desetiletí zájem na rozvoji vzájemné spolupráce¹²⁹ i spolupráce s Africkou unií.¹³⁰

3.6 Vztahy EU a NATO v oblasti předcházení konfliktům a krizového managementu

Členská základna EU a NATO se z velké části překrývá – dvacet jedna států - z 21 členů Unie a 27 členů Severoatlantické aliance - je součástí obou organizací. Nelze se proto divit tomu, že způsob spolupráce s NATO vždy patřil k důležitým tématům při vytváření EBOP, resp. SBOP.

EBOP se od počátku jejího rozvoje neměla uplatňovat tam, kde se rozhodlo angažovat NATO, a měla zohledňovat potřebu zabránit vytváření „nepotřebných duplikací“. Vzhledem ke skutečnosti, že významné části kapacit států EU, jež jsou zároveň členy NATO, jsou vázány v aliančních silách a institucích, měla EU zájem na „zajištěném přístupu k plánovacím kapacitám NATO“ a „možnost EU použít předem určené kapacity NATO a společné prostředky pro operace

---

¹²⁸ Council of the European Union. EUFOR Tchad/RCA <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1366&lang=en>>

¹²⁹ Srov. Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 210-211.

¹³⁰ Tardy, T. (2008), odst. 13.

vedené EU“.¹³¹ Tyto požadavky se zakládaly především na pragmatické úvaze, že evropské státy, už tak neochotné investovat do své vlastní obrany, nebudou vydávat zdroje dvakrát na totéž – jednou pod hlavičkou NATO a jednou pod hlavičkou EU.

Na deklaraci ze St. Malo a na začlenění ZEU do EU reagovalo NATO v komuniké Washingtonského summitu NATO z dubna roku 1999 tak, že sice „bralo na vědomí odhodlání Evropské unie mít kapacity pro autonomní akci“, zároveň však zdůrazňovalo, že alianční prostředky by měly být „oddělitelné ale ne oddělené“.¹³² Postoj NATO a Spojených států ve vztahu k utvářející se EBOP vyjádřila M. Albright jako 3D (no discrimination, no decoupling, no duplication). Šlo o požadavky řešení zapojení členů NATO, kteří nejsou členy EU, nenarušení vazeb uvnitř Aliance a nezdvojování vojenských aktivit.¹³³

K politické dohodě¹³⁴ o nové podobě vztahu mezi oběma organizacemi došlo až Deklarací NATO a EU o EBOP z 16. prosince 2002, v níž se NATO a EU shodly na přínosu EBOP, posilujícím charakteru komplementární spolupráce a vyjádřily zásady spolupráce. Dne 17. března 2003 byl mezi NATO a EU uzavřen soubor dohod známý jako Berlín plus. Pět dní dříve

---

¹³¹ Cologne European Council, Presidency Conclusions, Annex III, European Council Declaration on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence, 3-4 June 1999, s. 4 <http://www.europarl.europa.eu/summits/kol2_en.htm#an3>

¹³² Washington Summit Communique Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Washington, D.C. on 24th April 1999, citováno in Bretherton, C, Vogler, J. (2006), s. 203.

¹³³ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 203.

¹³⁴ Jednání mezi EU a Tureckem se měsíce nacházela na mrtvém bodě, ke zvratu došlo až v prosinci 2002, kdy se Evropská rada v Kodani shodla na tom, že dohoda Berlín plus a její implementace se „bude vztahovat pouze na ty členské státy Unie, které jsou buď členskými zeměmi NATO, anebo účastnickými zeměmi Partnerství pro mír, a které tudíž uzavřely bilaterální bezpečnostní dohody s NATO.“ Tato formulace, která fakticky vylučovala Kypr a Maltu z účasti na misích EU využívajících prostředky NATO, dostačovala pro překonání odporu Turecka. Blockmans, S. EU conflict prevention in the Western Balkans, in Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), s. 300. Srov. Declaration of the Council Meeting in Copenhagen on 12 December 2002, In Presidency Conclusions. Copenhagen European Council, 12 and 13 December 2002. s. 13. <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/73842.pdf>

byla podepsána Dohoda o bezpečnosti informací, jež umožnila výměnu a oběh tajných informací a materiálů podle recipročních zásad ochrany bezpečnosti.

Na základě mechanismu Berlín plus získala EU zaručený přístup k plánovacím kapacitám NATO a v případě, že se rozhodne spustit vojenskou operaci, může k operačnímu plánování využívat Vrchní velitelství spojeneckých sil v Evropě (SHAPE). Jestliže se EU takto rozhodne, může rovněž pověřit zástupce vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě (DSACEUR), jímž je vždy Evropan, velením operace v rámci EBOP, a využít vyčleněné kapacity NATO k operacím krizového managementu vedených EU.¹³⁵

Neshody týkající se vztahu mezi EBOP a NATO se v minulosti objevily v otázce interpretace významu pojmu „autonomní“ a toho, jaké duplikace jsou potřebné a které již nikoliv. Po neshodách mezi členy NATO ohledně americké invaze do Iráku v březnu 2003 se na bruselském předměstí Tervuren dne 29. dubna 2003 setkali zástupci Francie, Německa, Belgie a Lucemburska, aby projednali možnost vytvoření samostatného operačního plánovacího centra EU. Kompromisu mezi nimi a státy v čele s Velkou Británií obávajícími se odklonu spolupráce s NATO bylo dosaženo na konci roku 2003. Na jeho základě vznikla v SHAPE stálá plánovací buňka Evropské unie a v rámci Sekretariátu rady civilně-vojenská plánovací buňka, jež může v případě jednomyslného souhlasu Rady převzít velení nad operací EBOP.¹³⁶

EU a NATO si vyměnily styčné důstojníky a spolupracují na všech pracovních úrovních. Zástupci obou organizací se pravidelně scházejí na společném jednání velvyslanců

---

¹³⁵ Viz. SHAPE-EU: <http://www.nato.int/shape/news/2003/shape_eu/se030822a.htm>, Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 203-204.

¹³⁶ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 204.

členských států v PBV a v Severoatlantické radě. Pokud jde o vojenské struktury, spolupráce je usnadněna skutečností, že většina členských států vysílá do Bruselu jediného vysokého důstojníka, aby je zastupoval zároveň ve Vojenském výboru EU i Vojenském výboru NATO.¹³⁷ Hlavním problémem vážnoucí komunikace mezi bruselskými centrály obou organizací jsou přetrvávající neshody mezi některými členskými státy, v první řadě mezi Tureckem a Kypr. Turecko jako člen NATO blokuje jednání obou organizací, neboť neuznává Kypr a není ochotné s ním sdílet otázky své národní bezpečnosti. Kypr jako člen EU zase blokuje jednání v Radě kvůli neshodám s Tureckem. Účinnější spolupráce mezi EU a NATO je těžko představitelná bez vyřešení kyperského problému.¹³⁸

Evropské a alianční mise jsou v praxi schopné efektivně spolupůsobit zejména na Balkáně. Také se zde potvrdila funkčnost mechanismu Berlín plus během operace Concordia, při níž EU využila kapacity NATO, DSACEUR jako operačního velitele.¹³⁹ V prosinci 2004 Unie převzala od NATO velení nad vojenskou operací v Bosně a Hercegovině. V Kosovu v současnosti působí EU a NATO vedle sebe – NATO zajišťuje vojenskou bezpečnost a EU se soustředí na problematiku policie a soudnictví.

3.6.1 Operace Concordia

Vůbec první vojenská mise EU – operace Concordia – byla spuštěna dne 31. března 2003. Dne 17. ledna 2003 požádala makedonská vláda Evropskou unii o převzetí odpovědnosti za bezpečnostní situaci v zemi po skončení

---

¹³⁷ V současnosti nemají jednoho a téhož zástupce Belgie, Řecko, Lucembursko a Slovensko.

¹³⁸ Euractiv.cz: Evropská unie a NATO <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/evropsk-unie-a-nato>>

¹³⁹ Operation Concordia and Berlin Plus: NATO and the EU take stock <<http://www.inti.gl/docs/ConcordiaBerlin+.pdf>>

operace NATO s názvem Spojenecký soulad (Allied Harmony). Vojenská mise EU rozšiřovala soubor dosud užitých nástrojů při podpoře stabilního a bezpečného prostředí v Makedonii ze strany EU, tj. politického dialogu, asistenčních programů, obchodních dohod a dohod o spolupráci.¹⁴⁰

EU usilovala o převzetí odpovědnosti za vojenskou přítomnost a příspěvek ke stabilizaci bezpečnostní situace v Makedonii a k implementaci Rámcové dohody z Ohridu již v souvislosti s koncem mandátu operace NATO s názvem Ryšavá liška (Amber Fox) v polovině prosince 2002. Mise EU však nemohla být spuštěna do doby, kdy Turecko bude souhlasit s využitím společných prostředků NATO pro mise EU (soubor dohod Berlín plus z 14. března 2003).

Evropská rada během summitu v Kodani ve dnech 12.-13. prosince 2002 znovu potvrdila odhodlání EU převzít vojenskou operaci v Makedonii, a to na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1371¹⁴¹ z 26. září 2001.¹⁴² V této rezoluci Rada bezpečnosti přivítala podepsání Rámcové dohody, podpořila její úplnou a včasnou implementaci, odmítla používání násilí pro dosažení politických cílů, zdůraznila, že pouze mírová politická řešení mohou zajistit stabilní a demokratickou budoucnost Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, a přivítala mezinárodní úsilí, mimo jiné také úsilí EU.

Dne 27. ledna 2003 přijala Rada EU rozhodnutí o společné akci 2003/92/CFSP¹⁴³, dne 18. února 2003 PBV svým rozhodnutím zřídil Výbor přispěvatelů pro misi EU

---

¹⁴⁰ Blockmans, S. in Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), s. 299-300.

¹⁴¹ Srov. Resolution 1371 (2001) Adopted by the Security Council at its 4381st meeting, on 26 September 2001 <<http://www.forsvarsmakten.se/upload/dokumentfiler/Resolutioner/Europa/1371.pdf>>

¹⁴² Blockmans, S. in Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), s. 300.

¹⁴³ Srov. Council Joint Action 2003/92/CFSP of 27 January 2003 on the European Union military operation in the Former Yugoslav Republic of Macedonia <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/COUNCIL%20JOINT%20ACTION%202003%2092%20CFSP.pdf>>

v Makedonii. O měsíc později, dne 18. března 2003, přijala Rada rozhodnutí o spuštění operace, na konci července přijala rozhodnutí o prodloužení operace, která skončila dne 15. prosince 2003. Operace Concordia se celkem účastnilo 27 států – 13 členských států EU¹⁴⁴ a 14 států nečlenských¹⁴⁵, jež dohromady přispěly přibližně 350ti vojáky a podpůrným personálem.

Na základě rozhodnutí o společné akci 2003/681/CFSP¹⁴⁶ přijatého Radou dne 29. září 2003 bezprostředně navázala civilní mise EU, operace Proxima (Policejní mise EU v bývalé jugoslávské republice Makedonie) na vojenskou misi EU, operaci Concordia. Operace Proxima probíhala od 15. prosince 2003 do 14. prosince 2005 a v jejím rámci evropské jednotky o síle 200 uniformovaných policistů a civilních pracovníků monitorovaly místní situaci a radily svým makedonským kolegům v oblasti boje proti organizovanému zločinu, reformě Ministerstva vnitra a policie, při vytváření pohraniční policie, budování důvěry v místní policii a při policejní spolupráci s okolními zeměmi.¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Tj. všechny až na Dánsko a Irsko. Dánsko se neúčastní tvorby, implementace a financování rozhodnutí a aktivit EU, které mají dopad na obranu. Irská vláda přijala rozhodnutí, že nemůže přispět jednotkami kvůli absenci výslovné autorizace RB OSN pro operaci EU. Irsko však přispívalo na společné náklady operace a plně se účastnilo práce Výboru přispěvatelů. Výbor přispěvatelů je zřizován rozhodnutím ad hoc pro každodenní vedení operace.

¹⁴⁵ Bulharsko, Kanada, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Island, Lotyšsko, Litva, Norsko, Polsko, Rumunsko, Slovenská republika, Slovinsko a Turecko.

¹⁴⁶ Srov. COUNCIL JOINT ACTION 2003/681/CFSP of 29 September 2003 on the European Union Police Mission in the Former Yugoslav Republic of Macedonia <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Council%20Joint%20Action%202003%20681%20CFSP.pdf>>

¹⁴⁷ Council of the European Union. EUPOL PROXIMA/FYROM: <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=584&lang=EN>>

3.6.2 Operace ALTHEA

V souvislosti s rozhodnutím NATO¹⁴⁸ o ukončení operace SFOR ke konci roku 2004 vystřídaly v Bosně a Hercegovině jednotky Evropské unie síly Severoatlantické aliance. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1551¹⁴⁹ z 9. července 2004 přivítala záměr¹⁵⁰ EU vyslat misi EU do Bosny a Hercegoviny, včetně vojenské složky, od prosince 2004. Rada EU posléze přijala dne 12. července 2004 rozhodnutí o společné akci 2004/570/CFSP¹⁵¹ o vojenské operaci EU v Bosně a Hercegovině.

Dle tohoto rozhodnutí je úkolem vojenské mise EU provádět odstrašení, pokračovat v povinnostech vyplývajících z role vymezené v Přílohách 1.A a 2 Všeobecné rámcové dohody o míru v Bosně a Hercegovině a přispět v souladu s jejím mandátem k bezpečnému prostředí v Bosně a Hercegovině (čl. 1 odst. 1). Na základě čl. 1 odst. 3 je vojenská operace EU prováděna na základě Berlín plus. Vojenskou operaci řídí operační velitel EU, který odpovídá za vedení operace a předkládá v pravidelných intervalech zprávy Vojenskému výboru EU. Vojenský výbor EU dohlíží na řádné provádění vojenské mise EU (čl. 8 odst. 1 a 2).

Vztah k NATO řeší čl. 13, jehož druhý odstavec stanoví, že celý řetěz velení nad silami EU zůstává pod politickou kontrolou a strategickým řízením EU, po konzultaci mezi EU a

---

¹⁴⁸ Rozhodnutí summitu NATO konaného v Istanbulu ve dnech 28.-29. června 2004 o ukončení operace SFOR s koncem roku 2004. Srov. Istanbul Summit Communiqué. Issued by the Heads of State and government participating in the meeting of the North Atlantic Council, Press Release (2004) 096 28 June 2004, <<http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-096e.htm>>

¹⁴⁹ Resolution 1551 (2004) Adopted by the Security Council at its 5001st meeting, on 9 July 2004 <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0441937.pdf>>

¹⁵⁰ Vyjádřený v dopisu irského ministra zahraničí a předsedy Rady EU Předsednictví Rady bezpečnosti z 29. června 2004.

¹⁵¹ COUNCIL JOINT ACTION 2004/570/CFSP of 12 July 2004 on the European Union military operation in Bosnia and Herzegovina <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Council%20Joint%20Action%202003%20681%20CFSP.pdf>>

NATO. Na základě tohoto rámce podává velitel operace EU zprávy o jejím vedení pouze orgánům EU (EU bodies only), přičemž NATO má být jen informováno o vývoji situace prostřednictvím příslušných orgánů.

Rada bezpečnosti se převzetím pravomoci jednotek EU (EUFOR) od jednotek NATO (SFOR) zabývala v rezoluci č. 1575¹⁵² z 22. listopadu 2004, v níž Rada bezpečnosti jednala podle kapitoly VII Charty OSN. Rada bezpečnosti v této rezoluci zmocnila členské státy OSN, aby se jednajíce prostřednictvím EU nebo ve spolupráci s ní podílely na založení multinacionální stabilizační síly (EUFOR) pro počáteční období plánované na 12 měsíců jako právního nástupce SFOR pod jednotným velením a kontrolou. EUFOR měla plnit misi v souladu s implementací příloh 1-A a 2 Mírové dohody ve spolupráci s velitelstvím NATO na základě ujednání mezi NATO a EU¹⁵³, které uznává, že EUFOR bude mít hlavní mírovou stabilizační úlohu ve smyslu vojenských aspektů Mírové dohody.

Ondřej poukazuje na to, že z rezoluce Rady bezpečnosti č. 1551¹⁵⁴ je zřejmé, že síly Evropské unie - nastupující na místo sil NATO - mají jako právní nástupce stejné pravomoci jako měly síly NATO.¹⁵⁵ Donucovací charakter operace ALTHEA, k níž je EU zmocněna, je v rezoluci Rady bezpečnosti č. 1575 vyjádřena v odstavci 13, podle něhož strany konfliktu mají být nadále považovány za odpovědné za dodržování Přílohy 1-A Mírové dohody ve stejné míře a jsou podřízeny takové donucovací akci EUFOR a NATO, jaká může být nezbytná k zajištění implementace příloh Mírové dohody a

---

¹⁵² Resolution 1575 (2004) Adopted by the Security Council at its 5085th meeting, on 22 November 2004 <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0461922.pdf>>

¹⁵³ Dopisy EU a NATO z 19. listopadu 2004, předložené Radě bezpečnosti.

¹⁵⁴ Resolution 1551 (2004) Adopted by the Security Council at its 5001st meeting, on 9 July 2004.

¹⁵⁵ Ondřej. (2008), s. 117-118.

k ochranně EUFOR a NATO. Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1575 rovněž v odst. 15 uznává právo EUFOR a NATO učinit všechna nezbytná opatření ke své obraně proti útoku nebo hrozbě útoku. Oprávnění k užití síly je tak vázáno buď na nezbytné zajištění provádění Mírové dohody, nebo na případ sebeobrany.

3.7 Vojenské mise vedené v současnosti v oblasti východní Afriky

Kromě operace ALTHEA vede EU v současnosti ještě dvě vojenské mise. Obě jsou situovány v oblasti tzv. afrického rohu: jde o EUNAVFOR Somalia (operace Atalanta) a o EUTM Somalia.

3.7.1 Operace Atalanta

Evropská unie vede vojenskou misi EUNAVFOR k podpoře rezolucí Rady bezpečnosti č. 1814, 1816, 1838, 1846 a 1897 za účelem přispění k ochraně plavidel WFP (Světového potravinového programu) dopravujících potravinovou pomoc vnitřně přesídleným obyvatelům v Somálsku, k ochraně zranitelných plavidel plujících u somálského pobřeží a k odstrašení, předcházení a omezení aktů pirátství a ozbrojených loupeží u somálských břehů.

Ve své rezoluci č.1814¹⁵⁶ přijaté dne 15. května 2008 Rada bezpečnosti vyzvala státy a regionální organizace, aby v úzké vzájemné koordinaci podnikly akci k ochraně námořní dopravy zapojené do přepravy a dodávek humanitární pomoci Somálsku a aktivit autorizovaných OSN.

---

¹⁵⁶ Resolution 1814 (2008) Adopted by the Security Council at its 5893rd meeting, on 15 May 2008 <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0834379.pdf>>

V rezoluci č. 1816¹⁵⁷ přijaté dne 2. června 2008 týkající se situace v Somálsku vyjádřila Rada bezpečnosti znepokojení nad hrozbou, kterou představují akty pirátství a ozbrojené loupeže proti plavidlům pro rychlou, bezpečnou a účinnou dopravu humanitární pomoci do Somálska, pro bezpečnost obchodních námořních tras a pro mezinárodní přepravu. Rada bezpečnosti vyzvala především ty státy, jež mají zájem na využívání námořních tras u pobřeží Somálska, aby zintenzivnily a zkoordinovaly úsilí k odstrašení aktů pirátství a ozbrojených loupeží na moři ve spolupráci s Přejíchnou federální vládou Somálska (TFG). Státy spolupracující s TFG¹⁵⁸ Rada bezpečnosti zmocnila ke vstupu do somálských teritoriálních vod a užít, způsobem souladným s normami mezinárodního práva, všechny nezbytné prostředky k potlačení aktů pirátství a ozbrojených loupeží na moři.

V rezoluci č. 1838¹⁵⁹ ze 7. října 2008 Rada bezpečnosti jednajíce podle kapitoly VII Charty OSN kvitovala (commending) probíhající plánovací proces případné mise EU stejně jako další mezinárodní a národní iniciativy k implementaci rezolucí č. 1814 a 1816 a vybídla státy a regionální organizace v souladu s ustanoveními rezoluce č. 1814 k ochraně konvojů WFP (odst. 4).

Dne 10. listopadu 2008 přijala Rada EU společnou akci 2008/851/CFSP¹⁶⁰ o vedení vojenské misi EU s názvem Atalanta k podpoře rezolucí Rady bezpečnosti č. 1814 a 1816 způsobem souladným s činnostmi proti pirátství dle čl. 100 a násl. Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982 (čl. 1).

---

¹⁵⁷ Resolution 1816 (2008) Adopted by the Security Council at its 5902nd meeting on 2 June 2008 <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0836177.pdf>>

¹⁵⁸ O jejichž spolupráci s TFG byl TFG vyrozuměn Generální tajemník OSN.

¹⁵⁹ Resolution 1838 (2008) Adopted by the Security Council at its 5987th meeting, on 7 October 2008 <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0853884.pdf>>

¹⁶⁰ Council Joint Action 2008/851/CFSP of 10 November 2008 on a European Union military operation to contribute to the deterrence, prevention and repression of acts of piracy and armed robbery off the Somali coast <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:301:0033:0037:EN:PDF>>

Operace EUNAVFOR dosáhla počáteční operační kapacity dne 13. prosince 2008 a plné operační kapacity v únoru 2009.¹⁶¹

Dne 14. června 2010 Rada EU rozhodla o prodloužení mandátu operace (vymezen čl. 2 společné akce 2008/851/CFSP) do 12. prosince 2012. EU se účastní práce Mezinárodní kontaktní skupiny pro pirátství mimo pobřeží Somálska, uzavřela dohody a vytvořila rámce pro spolupráci k tomu, aby mohla operace Atalanta účinně kooperovat s dalšími námořními silami operujícími v oblasti.¹⁶²

3.7.2 EUTM Somalia

Ve své rezoluci č. 1872¹⁶³ ze dne 26. května 2009 Rada bezpečnosti zdůraznila důležitost znovuoobnovení, vycvičení, vybavení a zachování somálských bezpečnostních jednotek a vyzvala členské státy OSN, regionální a mezinárodní organizace, aby poskytly technickou pomoc k výcviku a výbavě somálských bezpečnostních jednotek.

V rezoluci Rady bezpečnosti č. 1897¹⁶⁴ ze dne 30. listopadu 2009 se Rada bezpečnosti odvolávala na předchozí rezoluce o situaci v Somálsku, znovu potvrdila, že respektuje suverenitu, teritoriální integritu, politickou nezávislost a jednotu Somálska. Jednající podle kapitoly VII podpořila členské státy OSN k pokračování spolupráce s TFG (odst. 7) a znovu vyzvala státy a regionální organizace, které jsou toho

---

¹⁶¹ Council of the European Union. EUNAVFOR Somalia.

<<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1518&lang=en>>

¹⁶² Council of the European Union. EUNAVFOR Somalia. <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1518&lang=en>>

¹⁶³ Resolution 1872 (2009) Adopted by the Security Council at its 6127th meeting, on 26 May 2009 <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Somalia%20S%20RES%201872.pdf>>

¹⁶⁴ Resolution 1897 (2009) Adopted by the Security Council at its 6226th meeting, on 30 November 2009 <[http://unpos.unmissions.org/Portals/UNPOS/Repository%20UNPOS/S-RES-1897%20\(2009\)%20Riracy.pdf](http://unpos.unmissions.org/Portals/UNPOS/Repository%20UNPOS/S-RES-1897%20(2009)%20Riracy.pdf)>

schopné, aby se účastnily boje proti pirátství a ozbrojeným loupežím na moři mimo pobřeží Somálska (odst. 3).

V dopisu datovaném 5. ledna 2010 ugandský ministr obrany přivítal zamýšlenou misi EU k podpoře somálského bezpečnostního sektoru a přizval Unii k účasti na výcviku somálských bezpečnostních sil v Ugandě. Dne 20. ledna 2010 EU nabídla TFG svou účast při výcviku somálských bezpečnostních sil.¹⁶⁵ Dne 15. února 2010 pak Rada EU přijala rozhodnutí 2010/96/CFSP¹⁶⁶ o vojenské misi Evropské unie za účelem přispění k výcviku somálských bezpečnostních sil. EU vede tuto vojenskou misi za účelem přispět k posílení TFG jako fungující vlády, která má sloužit somálským občanům. Konkrétně je cílem mise EU přispět k celkové a udržitelné perspektivě vývoje somálského bezpečnostního sektoru prostřednictvím posílením somálských bezpečnostních sil (a to díky zajištění speciálního vojenského výcviku, a podpoře výcviku zabezpečovaného Ugandou, až dvou tisícům somálských rekrutů, včetně přiměřeného specializovaného výcviku důstojníků a poddůstojníků).

EUTM Somalia úzce spolupracuje a koordinuje svou činnost s dalšími aktéry mezinárodního společenství, zvláště s OSN, Misí Africké unie v Somálsku (AMISOM) a USA. Výcvik somálských bezpečnostních sil probíhá od května 2010, přičemž tato mise EU probíhá na území Ugandy, kde již probíhal výcvik somálských bezpečnostních sil. EU a její členské státy podporují TFG při obnově mírového prostředí a bezpečnosti v Somálsku. EUTM Somalia je považována za

---

¹⁶⁵ Council of the European Union. EUTM Somalia. <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1870&lang=en>>

¹⁶⁶ COUNCIL DECISION 2010/96/CFSP of 15 February 2010 on a European Union military mission to contribute to the training of Somali security forces <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:044:0016:0019:EN:PDF>>

jednu z mnoha aktivit ve vztahu k Somálsku ze strany EU a jiných mezinárodních aktérů ke stabilizaci této země.¹⁶⁷

---

¹⁶⁷ Council of the European Union. EUTM Somalia. <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1870&lang=en>>

4 Problematika charakteru EU jako mezinárodní organizace

4.1 Právní subjektivita EU

V souvislosti s rolí EU při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti si je třeba klást otázku o charakteru organizace a jejího zapojení do systému kolektivní bezpečnosti OSN. EU je často chápána jako organizace sui generis, tj. jako organizace, která nemá žádný ekvivalent (jediný případ svého druhu). Až do vstupu Lisabonské smlouvy v platnost (1. prosince 2009) neměla Evropská unie - na rozdíl od Evropských společenství - právní subjektivitu ani v právu mezinárodním ani v právu vnitrostátním.¹⁶⁸ Z právního hlediska nebyla mezinárodní organizací¹⁶⁹, nýbrž „v podstatě abstraktním sdružením států, které se vymykal dosud identifikovatelným normám.“¹⁷⁰

Právní subjektivita nebyla Evropské unii výslovně udělena členskými státy, protože takový akt nemá oporu v platném právu. Určité znaky právní subjektivity však zakotvil čl. 18 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii, jenž propůjčil předsedajícímu Rady pravomoci Unie v záležitostech společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Čl. 49 SEU pak stanovil, že státy přistupují k EU (a nikoli k Evropským společenstvím). Navíc uzavírání mezinárodních smluv mezi EU a třetími státy je nutno kvalifikovat jako konkludentní uznání právní subjektivity EU v oblasti mezinárodního práva. Bylo tedy možné identifikovat skutečnosti, které lze kvalifikovat jako určité počátky právní subjektivity EU.¹⁷¹ Lisabonská smlouva

---

¹⁶⁸ Srov. Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. (2006), s. 66.

¹⁶⁹ Srov. Reparation for Injuries Suffered in the Service of United Nations. Advisory Opinion of April 11, 1949, s. 179. < <http://www.icj-cij.org/docket/files/4/1835.pdf> >

¹⁷⁰ Tardy, T., (2008), odst. 6.

¹⁷¹ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. (2006), s. 66-67.

výslovně uznala právní subjektivitu EU a ta se tak de iure stala subjektem mezinárodního práva.

4.2 Profilování EU v oblasti mezinárodní bezpečnosti na počátku 21. století

Skutečnost, že se EU jako oblastní organizace (regional organization) rozhodla rozšířit svou činnost do oblasti obrany a bezpečnosti, mír a regionální stabilitu chápat jako podmínku pro ekonomický rozvoj a prosperitu, s sebou nevyhnutelně přináší otázky ohledně motivů této organizace, jejích priorit a v neposlední řadě souladu aktivit EU s mezinárodním právem.¹⁷²

V Evropské bezpečnostní strategii EU sebe sama označuje za „světového hráče“ a „měla by být připravena sdílet odpovědnost za celosvětovou bezpečnost a vytváření lepšího světa.“ má být připravena sdílet odpovědnost za globální bezpečnost.“¹⁷³ Tento ambiciózní cíl je nicméně fakticky korigován nezbytností upřednostnit některé regiony a aktivity před jinými, tak aby se předešlo plýtvání prostředky či zdvojování činností – ze strany EU a jiných mezinárodních organizací či států. V tomto směru se Evropská bezpečnostní strategie zaměřuje hlavně na posilování bezpečnosti v sousedství EU, zvláště východních hranic EU a oblasti Středomoří.¹⁷⁴

Zejména v těchto regionech, aniž by však byla a priori vyloučena angažovanost v jiných oblastech, v první řadě v těch s úzkými historickými vazbami s členskými státy Unie, může mít činnost EU jako bezpečnostního aktéra „přidanou hodnotu“

---

¹⁷² Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), Introduction XXV.

¹⁷³ Evropská bezpečnostní strategie, s. 1. Srov. také Council of the European Union. Headline Goal 2010, 6309/6/04.

¹⁷⁴ Kronenberger, Wouters (2004) Introduction XXV.

pro mezinárodní společenství při zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Bretherton a Vogler identifikují z perspektivy první dekády 21. století tři hlavní role, v nichž se Unie aktivně profiluje. Zaprvé civilní zabezpečování stability a bezpečnosti v širším evropském měřítku, zadruhé úloha v boji proti terorismu, podnětená nejen událostmi ze září 2001, ale také útoky v Madridu z března 2004 a v Londýně z července 2005. Charakter těchto bezpečnostních hrozeb přitom vyžaduje reakci jak v dimenzi vnější, tak vnitřní. Tato role je zároveň spjata se snahami o zabránění šíření zbraní hromadného ničení. Obě tyto bytostně nevojenské (civilní) role představují důležitou součást Evropské bezpečnostní strategie. Třetí je pak nová role intervenční v rámci krizového managementu.¹⁷⁵

4.3 Přístup EU k otázce užití síly v mezinárodních vztazích

Principiálně je užití vojenské síly v mezinárodních vztazích Unie chápáno jako přípustné a ospravedlnitelné v případech, v nichž by je zhroucení státu nezbytně vyžadovalo, a to jako poslední možná volba řešení.¹⁷⁶ EU rovněž vyzdvihuje odpovědnost mezinárodního společenství zasáhnout „tam, kde je vážné nebezpečí rozsáhlých ztrát na životech, etnického čištění a aktů dosahujících genocidy“.¹⁷⁷ Unie v této souvislosti každopádně uznává nezbytnost autorizace Rady bezpečnosti OSN k vojenské intervenci a naprostý soulad angažovanosti Unie s mezinárodním právem.¹⁷⁸

---

¹⁷⁵ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 191. Autoři poukazují na potenciální čtvrtou roli zahrnující klasickou úlohu ozbrojených složek, tj. obrany území.

¹⁷⁶ Council of the European Union. Paper for Submission to the High Level Panel on Threats, Challenges and Change. May 2004, s. 6. <<http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/EU%20written%20contribution2.pdf>>

¹⁷⁷ Council of the European Union. Paper for Submission to the High Level Panel on Threats, Challenges and Change. May 2004, s. 6.

¹⁷⁸ Srov. Evropská bezpečnostní strategie, s. 9-10

Účelem angažovanosti Evropské unie je přitom podpora Organizace spojených národů v jejím boji proti hrozbám celosvětovému míru a bezpečnosti. Posilování spolupráce s OSN má obecně za cíl pomoci zemím, ve kterých skončily konflikty i podpora OSN v případech krátkodobého zvládnutí krizí.¹⁷⁹ Evropská unie si koneckonců ve své bezpečnostní strategii stanovila jako hlavní úkol „posílení OSN a její vybavení prostředky nezbytnými k plnění jejích povinností a k účinnému jednání“.¹⁸⁰

Všechna použití síly během vojenských operací nicméně musejí být v souladu s mezinárodními standardy, zvláště s mezinárodním právem – s aplikovatelnými mezinárodními smlouvami, obyčejovým mezinárodním právem a relevantními rozhodnutími mezinárodních organizací.¹⁸¹

4.4 Koncepce možného využití EBOP/SBOP v prvních dvou dekádách 21. století

Za účelem posouzení otázky, jaké jsou skutečné možnosti EBOP a úkoly z toho pro EU vyplývající v nejbližší budoucnosti, vypracovala skupina expertů pět možných scénářů nasazení ozbrojených sil EU, vycházejících z výzev či hrozeb, kterým by evropské země mohly čelit v časovém horizontu deseti až dvaceti let.¹⁸² Z nich pak také vyvodila úkoly pro obranné a operační plánování.

Prvním scénářem je rozsáhlá operace na podporu míru. Cílem EU by měla být schopnost sestavení a v případě politické vhodnosti také vedení operace s jasně stanoveným

---

¹⁷⁹ Evropská bezpečnostní strategie, s. 9.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ EU Concept for the Use of Force in EU-led Military Operations. Council of the European Union. Brussels, 2 February 2010, 17168/09 EXT 1 <http://www.europa-nu.nl/id/vicj77kezly/eu_concept_for_the_use_of_force_in_eu>

¹⁸² European defence. A proposal for a White Paper. Report of an independent Task Force. Paris, Institute for Security Studies, May 2004, s. 67-98. <<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/wp2004.pdf>>

mandátem Radou bezpečnosti OSN. Jejím hlavním smyslem by bylo vytvořit příznivé podmínky pro postkonfliktní mírový život. Na akci by se účastnilo až 30 tisíc vojáků zemí EU, podporu by jim poskytovalo až 40 bitevních letounů a 6 povrchových plavidel. EU by měla být schopna zasáhnout na vzdálenost 2 tisíce kilometrů od Bruselu, a to do 60 dnů od přijetí rozhodnutí, a zajistit udržitelnost jejich nasazení až tři roky při rotaci jednotek po půl roce.

Druhý scénář se týká humanitární intervence vysoké intenzity. Cílem EU je zde nasazení a v případě politické vhodnosti vést vojenskou misi k zabránění zločinům proti lidskosti a zločinu genocidia. Původci nebezpečí humanitární katastrofy by byly malé vraždící skupiny vzbouřenců terorizujících místní obyvatelstvo a nepřátelských vůči jakékoli zasahující síle. Tento scénář je spojen s hrozbami zhroucení státu a politického využití lidské potřeby identifikovat se s určitou komunitou. Zároveň tyto hrozby představují přímé ohrožení občanů států EU v situaci zhroucení státu a občanské války. Klíčovou roli hraje rychlost nasazení ozbrojených sil a vysoké tempo operací, přičemž by tyto jednotky vykonávaly de facto mezinárodní protektorát do doby, kdy by se operace dále realizovala podle prvního scénáře. Jádro vojsk by tak musely tvořit elitní pěchota a speciální síly, schopné nasazení do několika dní po přijetí příslušné rezoluce Rady bezpečnosti. Nasadit by bylo třeba až 10 tisíc vojáků, stovku letounů a další techniky, a to na vzdálenost až 5 tisíc kilometrů od Bruselu, pravděpodobně do venkovského prostředí, zejména v Africe.

Třetí scénář zahrnuje regionální válku, v níž by šlo o evropské strategické zájmy. Regionální války by se v budoucnu mohly dotknout evropských zájmů dvěma způsoby: (i) mohly by přímo ohrožovat evropskou prosperitu a bezpečnost, např. v důsledku přerušování dodávek ropy a/nebo masivního nárůstu cen energetických zdrojů, narušení toku zboží a služeb, nebo

kvůli přílivu uprchlíků z oblastí ohrožených válkou a (ii) mohly by ohrozit společenství mezi Evropou a Spojenými státy. Protizápadní živly by dle tohoto scénáře uchvátily moc v určité zemi (u západního pobřeží Indického oceánu) a zneužívaly její ropné bohatství proti Západu. Zároveň by zahájily ozbrojenou invazi proti jinému státu, jehož režim je prozápadní a který hraje klíčovou roli v přepravě ropy pro Západ. Napadený stát by se obrátila na EU a Spojené státy s žádostí o pomoc v souladu s čl. 51 Charty OSN. Operace by byla provedena na základě zmocnění rezoluce Rady bezpečnosti a směřovala by k obnovení statu quo ante, šlo by tedy o určitý druh mise k nastolení míru. EU by za tímto účelem měla být schopna zasahovat až na vzdálenost 4500 kilometrů od Bruselu a do 21 dnů přispět nasazením až 60ti tisíc vojáků, podporovaných 360ti bojovými letadly a dvěma námořními jednotkami pro zvláštní úkoly.

Čtvrtý scénář pracuje s preventivním zásahem proti úderu za použití zbraní hromadného ničení. Hrozbu zde představuje zhroucení státní moci a šíření zbraní hromadného ničení. Těch by se mohli zmocnit nestátní aktéři, vůči kterým nelze uplatnit strategii odstrašování jako vůči státům a kteří by vedli neregulérní formu boje. Proti nim by bylo třeba ve lhůtě 15 dní a na vzdálenost až 5 tisíc kilometrů od Bruselu nasadit brigádu o čtyřech praporech speciálních operačních sil schopných vést ty nejnáročnější operace v horském i městském prostředí. V současnosti dle čl. 43 SEU mise uvedené v čl. 42 SEU ... „zahrnují společné akce v oblasti odzbrojení ... mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí pro prosazování míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů. Všechny tyto mise mohou přispívat k boji proti terorismu, včetně podpory třetích zemí proti terorismu na jejich území.“ Doložka solidarity ukládá v čl. 222 SFEU Unii v případě, že je některý členský stát cílem teroristického útoku, odvrátit teroristickou

hrozbu na území členských států, chránit před případným teroristickým útokem demokratické instituce a civilní obyvatelstvo a poskytnout členskému státu pomoc na jeho území v případě teroristického útoku, pokud o to požádají jeho politické orgány.

Pátý scénář operuje s obranou vlastního území. V tomto kontextu se uvažuje o hrozbě tzv. katastrofického terorismu, která stírá rozdíly mezi vnitřními a vnějšími hrozbami. Jde o způsob provádění doložky solidarity a cílem je poskytnout kolektivní vojenské prostředky k ochraně objektů, které by se dle rozvědných služeb mohly stát terčem teroristického útoku a omezit následky teroristického útoku, který již nastal či probíhá.

4.5 EU jako oblastní dohoda?

V souvislosti s charakterem Evropské unie jako mezinárodní organizace lze vést úvahu, zda EU nesplňuje poněkud vágně stanovené podmínky pro oblastní dohodu v čl. 52 Charty OSN, neboť způsob určení, zda je mezinárodní organizace oblastní dohodou podle kapitoly VIII Charty OSN, nebyl dosud precizně určen.

Jak již bylo uvedeno, některé organizace (Liga arabských států, Organizace amerických států i Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě) se samy prohlásily za oblastní dohodu pro účely kapitoly VIII Charty OSN. NATO se naopak nepokládá za oblastní dohodu podle kapitoly VIII, avšak věří, že jedná ve stejném duchu.¹⁸³ Samotná EU se oficiálně nehlásí k tomu, že by byla oblastní dohodou nebo orgánem¹⁸⁴. Stricto sensu nelze EU charakterizovat jako oblastní dohodu nebo orgán dle kapitoly VIII Charty OSN už

---

¹⁸³ Graham K., Felício T. Regional Organisations and Collective Security: the Role of the European Union. In Ortega, M.(ed.). The European Union and the United Nations, Chaillot Paper no. 78, Paris: Institute for Strategic Studies of EU, June 2005, s. 91.

¹⁸⁴ Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), Introduction XXVII.

z toho důvodu, že regionální dimenze působení Unie je zpochybňována cílem schopnosti operovat mimo evropský kontinent k předcházení a zvládnání konfliktů. Ustanovení zmiňující místní spory přitom zdůrazňuje geografické vymezení působnosti oblastních dohod nebo orgánů.¹⁸⁵

Pokud jde o samotný účel kolektivní bezpečnosti, lze tvrdit, že úvahy o rozlišování mezi oblastními dohodami a jinými organizacemi mají aktuálně malý význam. Kterákoli mezinárodní organizace může být v rámci současného mezinárodního systému povolána Radou bezpečnosti k mírovému řešení sporů, a pokud by to bylo třeba, k vynucování rozhodnutí Rady bezpečnosti, jednající podle kapitoly VI, resp. kapitoly VII. Na druhou stranu s tím, jak lze v dnešním post-bipolárním světě pozorovat narůstající tendenci OSN spoléhat na partnerské organizace a jejich podílení se na udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, je možné, že rozlišování mezi oblastními dohodami a orgány dle kapitoly VIII a ostatními organizacemi jednajícími na základě kapitoly VI a kapitoly VII nabude na významu. Bylo by však na místě shodnout se na bezpečnostních regionech pro působení oblastních dohod dle kapitoly VIII. Donucení by pak mohlo být podniknuto prostřednictvím oblastní dohody podle kapitoly VIII nebo v případě potřeby i jiné mezinárodní organizace.¹⁸⁶

4.6 EU - bezpečnostní organizace sui generis

Od konce studené války Evropské unie postupně přebírala roli Západoevropské unie v oblasti obrany, jejíž úkoly a instituce byly převáděny na EU. V návaznosti na převzetí závazku solidarity pro případ agrese v Lisabonské smlouvě (čl. 42 odst. 7 SEU), členské země Západoevropské

---

¹⁸⁵ Srov. Ondřej, J. (2008), s. 118. Někteří autoři naopak interpretují kapitolu VIII Charty OSN volněji. Srov. Šturma, P., Mezinárodní právo na prahu 21. století (dosažený stav, neúspěchy a perspektivy). AUC Iuridica, č. 3-4/1998, 1999, s. 34.

¹⁸⁶ Graham K., Felício T. (2005), s. 91-92.

unie přijaly společně rozhodnutí o zániku organizace (platnost Pařížských dohody skončila po 55 letech, tj. době, na kterou byly uzavřeny - dne 31. března 2010) a o postupném převedení pravomocí a funkcí Západoevropské unie na orgány Evropské unie do června 2011.

Čl. 42 odst. 7 SEU předpokládá, že členské státy EU poskytnou pomoc a podporu jinému členskému státu v - nepříliš pravděpodobném - případě, že se stane obětí ozbrojeného napadení na svém území. Ustanovení čl. 42 odst. 7 SEU však neposkytuje základ pro koncipování EU jako organizace kolektivní obrany, která by konkurovala NATO. Jde o závazek jednotlivých členských států, nikoli EU. Navíc dle druhého pododstavce čl. 42 odst. 7 SEU pro ty státy, které jsou současně členy NATO, zůstává NATO základem jejich společné obrany a fórem pro její provádění, a tak ustanovení čl. 42 odst. 7 SEU potvrzuje roli NATO jako jediné evropské organizace kolektivní sebeobrany. Závazek solidarity pro případ agrese tedy netransformuje EU do vojenské aliance, spíše má toto ustanovení pouze symbolický a politický význam pro EU, nedosahuje však klauzule o společné obraně ani nic nemění co do postavení jednotlivých členských států ve vztahu k NATO. Taktéž Prohlášení o Společné zahraniční a bezpečnostní politice „připomíná, že ustanoveními upravujícími společnou bezpečnostní a obrannou politiku není dotčena zvláštní povaha bezpečnostní a obranné politiky členských států“ a „[z]důrazňuje, že Evropská unie a její členské státy budou i nadále vázány ustanoveními Charty Organizace spojených národů, a zejména hlavní zodpovědností Rady bezpečnosti a jejích členů za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.“ Přestože toto Prohlášení (č. 13) není součástí smlouvy samotné, jde o politický dokument přijatý zástupci všech členských států EU, může sloužit jako vodítko při interpretaci smlouvy. Dle Lisabonské smlouvy tak mají všechny členské

státy EU, včetně šesti členských států, jež nejsou zároveň členy NATO, závazek poskytnout podporu a pomoc všemi prostředky, které jsou v jejich moci, pokud se jiný členský stát stane na svém území cílem ozbrojeného napadení. Při plnění tohoto závazku je každopádně respektována zvláštní povaha bezpečnostní a obranné politiky některých členských států.¹⁸⁷ Lisabonská smlouva nicméně dává v čl. 42 odst. 2 SEU členským státům EU mandát k „postupnému vymezení společné obranné politiky“, která povede ke společné obraně, jakmile o tom Evropská rada jednomyslně rozhodne. Stěží lze v současnosti považovat EU za organizaci kolektivní sebeobranu.

Společná bezpečnostní a obranná politika Evropské unie uznává úlohu NATO jako prostředku kolektivní sebeobranu a zaměřuje se zejména na obranu společně sdílených hodnot a dosažené ekonomické prosperity Evropské unie. Především k jejich ochraně¹⁸⁸ je EU ochotná a schopná realizovat svou intervenční činnost v rámci kolektivní bezpečnosti, a tímto způsobem přispívat k udržování a posilování mezinárodního míru a bezpečnosti. V případě EU tak jde o mezinárodní organizaci sui generis, jenž si vymezila vlastní cíle a ambice své role v oblasti mezinárodní bezpečnosti, disponuje k jejich dosažení věrohodnými prostředky a od konce studené války kontinuálně posiluje své postavení v mezinárodních bezpečnostních vztazích, a to v duchu Charty OSN.

---

¹⁸⁷ Select Committee on European Union. Tenth Report. Chapter 7: EU Foreign, Defence and Development Policy. External action of the EU. The Common Security and Defence Policy. 7.106-7.117. <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200708/ldselect/ldcom/62/6212.htm#a234>

¹⁸⁸ Srov. název EBS - A secure Europe in a better world: European Security Strategy. Viz také konstatování, že „[n]aše bezpečnost a prosperita stále více závisí na účinném mnohostranném systému“. Evropská bezpečnostní strategie, s. 9.

5 Závěr

V oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti má stěžejní úlohu Organizace spojených národů. Ani po skončení studené války se nepodařilo dosáhnout skutečně efektivního fungování Rady bezpečnosti jako orgánu, jemuž byla Chartou OSN svěřena základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Stejně tak články 43 až 47 Charty OSN, týkající se ozbrojených sil, pomoci a služeb daných k dispozici Radě bezpečnosti všemi členy OSN na základě dohod za účelem jejich přispění k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, zůstaly dodnes nenaplněny. Reálné působení Rady bezpečnosti v případech, kdy se jeví jako nutné použít ozbrojenou sílu, se tak prakticky omezuje na schválení ozbrojeného zásahu, který posléze realizuje skupina států nebo mezinárodní organizace.

Pro Evropskou unii je hlavní úloha Organizace spojených národů při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti nezastupitelná pro její vlastní aktivity v oblasti krizového managementu, neboť jim poskytuje jak legalitu, tak legitimitu. V Evropské bezpečnostní strategii z roku 2003 Evropská unie potvrdila, že je pro ni představuje Charta OSN fundamentální rámec mezinárodních vztahů a že Rada bezpečnosti nese základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Evropská unie tedy respektuje centrální postavení Organizace spojených národů v rámci architektury mezinárodní bezpečnosti, a proto také tvoří rozvoj spolupráce Evropské unie s Organizací spojených národů základ úsilí EU o prosazování tzv. účinného multilateralismu jako obecné a široce akceptované metody ke správě mezinárodních vztahů.

Z toho dále plyne požadavek Evropské unie jednat v mezinárodních vztazích v souladu s Chartou OSN, zvláště pokud jde o ustanovení článků kapitoly VII Charty OSN, týkajících se donucení organizovaného Radou bezpečnosti OSN. Použití ozbrojené síly Evropskou unií předpokládá výslovné zmocnění rezolucí Rady bezpečnosti OSN a to před zásahem samotným.

Evropská bezpečnostní strategie rovněž vyjadřuje přesvědčení, že žádná z nových bezpečnostních hrozeb není čistě jen hrozbou vojenskou a že soudobým hrozbám proto nelze čelit pouze vojenskými prostředky. Lze konstatovat, že Evropská unie nadále zůstává - i po nabytí vlastních vojenských nástrojů - aktérem, který se v první řadě podílí na rozvoji mezinárodní spolupráce civilními prostředky a tímto způsobem rovněž přispívá k zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Užití vojenských nástrojů lze chápat jako krajní prostředek řešení nejzávažnějších porušení mezinárodního práva, podporující kulturu prevence v kontextu udržování mezinárodního míru a bezpečnosti prosazovanou Organizací spojených národů a pouze doplňující aktivity sledované v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie, resp. vnějších vztahů Evropské unie.

Soudobé profilování se na poli tzv. hard security je výrazem ambicí Evropské unie jako globálního hráče sdílet odpovědnost za mezinárodní mír a bezpečnost v globálním měřítku. Nabytí určitého donucovacího potenciálu ve formě vojenských kapacit Evropské unie se ukázalo jako nezbytné jak pro možnost faktického ovlivnění mezinárodního dění ze strany Unie, tak pro hájení společně sdílených hodnot, vlastní ekonomické prosperity a bezpečnosti. Hlavním cílem evropské bezpečnostní a obranné politiky, rozvíjející se od konce 90. let minulého století, bylo umožnit rozvoj vojenských a civilních

kapacit pro předcházení konfliktům a pro krizový management, a tímto způsobem přispívat k zachování mezinárodního míru a bezpečnosti ve světě v souladu s Chartou OSN.

Snaha nejen o aktivní, ale také účinné působení v oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti byla do značné míry podnícena vnějšími událostmi mezinárodních vztahů na konci 90. let minulého století. Od té doby Evropská unie dokázala definovat smysl její vojenské role prostřednictvím vymezených úkolů, získat vojenské kapacity EU schopných rychle zasáhnout v krizových oblastech, začlenit nové instituce do struktury rozhodovacích procesů, přijmout Evropskou bezpečnostní strategii, úspěšně realizovat mise EU – jak vojenské tak civilní – a v neposlední řadě rozvíjet spolupráci s jinými aktéry mezinárodních bezpečnostních vztahů při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti (OSN, NATO či Africká unie. Tato práce verifikuje stanovenou hypotézu, že v současnosti nelze Evropskou unii považovat ani za oblastní dohodu dle kapitoly VIII Charty OSN ani za organizaci kolektivní sebeobrany na základě čl. 51 Charty OSN, nýbrž za specifického aktéra mezinárodních bezpečnostních vztahů, který je ochoten sdílet odpovědnost za mezinárodní mír a bezpečnost v souladu s Chartou OSN a mezinárodním právem obecně.

Abstract

The aim of this thesis was to analyze the role of the European Union in maintaining international peace and security. The 1990s proved to be a decade of uncertainty and ambiguity in which both the UN, NATO, the WEU and the EU struggled to re-define themselves in relation to the radically altered security environment of the post-Cold War era. After the collapse of bipolar world, there are favorable conditions for more effective work of the United Nations Security Council as well as for greater role of international organizations to share responsibility for maintaining international peace and security.

The lack of military instruments to support the policy aims of the Union contributed to pressure for the development of an EU defence dimension. The experience with crisis in Kosovo has led to significant developments since the late 1990s. The EU has acquired unprecedented military capability, a security strategy to inform its use and since 2003 it has engaged in several deployments of forces under the European Security and Defence Policy. Nowadays, the Lisbon treaty seems to be another milestone in the process of framing the EU as a military actor.

The thesis is composed of four chapters, each of them dealing with different aspects of issue relating to international peace and security.

Chapter one is theoretical and has four parts. It defines basic terminology used in law of international security (part one), deals with the general setting of UN collective security (part two), security role of regional agreements and agencies under Chapter VIII of the UN Charter (part three) and finally focuses on legal use of armed force in international relations

(part four). This chapter provides theoretical background for the analysis of EU's character as a security actor.

Chapter two is concerned with both political and legal aspects of evolution of the EU as a security actor. This chapter consists of nine parts which deal with: security dimension of European integration after the World War II (part one), founding of the Common Foreign and Security Policy of the European Union (part two), defence and security implications of the Common Foreign and Security Policy (part three), genesis of the European Defence and Security Policy (part four) and its military (part five) and civilian aspects (part six). Further I investigate the changes in European Defence and Security Policy in the Nice treaty (part seven) and beyond (part eight) and in the last part international legal aspects of the Lisbon treaty.

Chapter three is a crucial chapter of the thesis. By submitting several case studies it helps to formulate conclusion concerning the role of the European Union in maintaining international peace and security. This chapter is subdivided into seven parts and analyzes the EU military operations. In part one I survey the legal framework of launching a mission at the EU level, in part two the strategic setting of EU mission, part three deals with characteristics of EU missions and their basic division, part four concerns with the application of EU military instruments for the purpose of maintaining international peace and security, the next two parts are devoted to cooperation between EU and other international organizations, the UN in part five and NATO in part six, respectively. Final part mentions ongoing EU military operations in Eastern Africa.

Chapter four explores and tries to legally categorize the EU as an international organization. This chapter has six parts, which analyze the legal personality of the EU (part one), EU

development in the area of international security at the beginning of the 21st century (part two), EU approach to question of use force in international relations (part three), possible scenarios for EU mission involvement in the foreseeable future (part four), next part inquires whether the EU can be regional arrangement under Chapter VII of the UN Charter and the last one considers the EU as a sui generis international security organization.

The analysis of chosen topic verifies the hypothesis that the EU as an international organization cannot be today characterized neither as an regional agency under Chapter VIII of the UN Charter nor as an collective self-defence organization but rather as a sui generis organization willing to share in the responsibility for global security and in building a better world in accordance with the UN Charter. Thus, the newly acquired military capabilities should not lead primarily to militarization of the organization but to complement the set of instruments to support peace and security in the world.

Abstrakt

Cílem této diplomové práce byla analýza úlohy Evropské unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti. Devadesátá léta 20. století představovala nejasnou a nejednoznačnou dekádu, v níž se OSN, NATO, ZEU nebo EU snažily přizpůsobit podmínkám radikálně proměněného bezpečnostního prostředí po skončení studené války. Skončením bipolárního soupeření přineslo příznivější podmínky pro účinnější fungování Rady bezpečnosti OSN a pro větší úlohu mezinárodních organizací při sdílení odpovědnosti za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Nedostatek vojenských nástrojů, které by podporovaly politické cíle Evropské unie, přispěl k úsilí rozvíjet vojenskou dimenzi aktivit Evropské unie. Zkušenost s krizí v Kosovu vedla od konce 90. let k zásadním změnám ve vývoji Evropské unie. Ta nabyla bezprecedentní vojenské kapacity, přijala svou bezpečnostní strategii k zakotvení jejich užití a od roku 2003 realizovala několik vojenských misí pod hlavičkou evropské bezpečnostní a obranné politiky. V současnosti se zdá, že lisabonská smlouva je dalším milníkem procesu profilování EU jako vojenského aktéra.

Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol, přičemž každá z nich se zabývá různými aspekty vztahujícími se k problematice mezinárodního míru a bezpečnosti.

První kapitola má teoretické zaměření. Jsou v ní definovány základní termíny práva mezinárodní bezpečnosti (první část), zabývá se obecnou charakteristikou kolektivní bezpečnosti OSN (druhá část), bezpečnostní úlohou oblastních dohod a orgánů podle kapitoly VIII Charty OSN (třetí část) a nakonec se zaměřuje na téma legálního použití síly v mezinárodních vztazích.

Druhá kapitola zkoumá jak politické tak právní aspekty vývoje EU jako bezpečnostního aktéra. Tato kapitola se skládá z devíti částí, jež se zabývají: bezpečnostní dimenzí evropské integrace po druhé světové válce (první část), založením společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (druhá část), obrannými a bezpečnostními implikacemi této politiky (třetí část), vznikem evropské bezpečnostní a obranné politiky (čtvrtá část) a jejími vojenskými (pátá část) a civilními aspekty (šestá část). Dále zkoumám změny v evropské bezpečnostní a obranné politice dle niceské smluvní revize (sedmá část) a po ní (osmá část) a v poslední části mezinárodněprávní aspekty lisabonské smlouvy.

Třetí kapitola je stěžejní kapitolou diplomové práce. Na základě několika případových studií v ní obsažených pomáhá formulovat závěry ohledně úlohy Evropské unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti. Tato kapitola je rozdělena do sedmi částí a rozebírá vojenské mise Evropské unie.

V první části se věnuji právnímu rámci spuštění mise na úrovni Evropské unie, v druhé části strategickému zakotvení misí EU. Třetí část obsahuje obecnou charakteristiku misí EU a jejich základní dělení, čtvrtá část se zabývá užitím vojenských nástrojů EU pro účely zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti, dvě následující části se věnují spolupráci EU s jinými mezinárodními organizacemi, s OSN (pátá část) a NATO (šestá část). Poslední sedmá část zmiňuje probíhající vojenské mise EU v oblasti východní Afriky.

Čtvrtá kapitola zkoumá a usiluje o právní kvalifikaci Evropské unie jako mezinárodní organizace. Tato kapitola má šest částí, jež analyzují právní subjektivitu EU (první část), profilování EU v oblasti mezinárodní bezpečnosti na počátku 21. století (druhá část), přístup EU k otázce použití síly v mezinárodních vztazích (třetí část), možné scénáře pro uplatnění misí EU v dohledné budoucnosti (čtvrtá část), další

část zkoumá, zda by EU mohla být oblastní dohodou podle kapitoly VIII Charty OSN a poslední šestá část uvažuje o EU jako o mezinárodní bezpečnostní organizaci sui generis.

Analýza zvoleného tématu verifikuje hypotézu, že EU jako mezinárodní organizace nemůže být v současnosti charakterizována ani jako oblastní dohoda dle kapitoly VIII Charty OSN ani jako organizace kolektivní sebeobran, nýbrž spíše jako organizace sui generis ochotná sdílet odpovědnost za celosvětovou bezpečnost a vytváření lepšího světa v souladu s Chartou OSN. Nově nabyté vojenské kapacity tedy nemají primární cíl vést k militarizaci organizace, ale doplnit soubor nástrojů k podpoře míru a bezpečnosti ve světě.

Příloha

Institucionální aspekty SBOP

SBOP je zakotvena v obecném rámci SZBP a vychází z něj. Specifická problematika vojenského a civilního krizového managementu si nicméně vyžádaly vytvoření řady specifických institucí.

Evropská rada

Evropská rada určuje strategické zájmy Unie, stanoví cíle a vymezuje obecné směry SZBP, včetně věcí souvisejících s obranou (čl. 26 SEU¹⁸⁹). Jedná se o orgán, který poskytuje EU nezbytné podněty pro její rozvoj a vymezuje její všeobecné politické směry. Kompromisní charakter přijatého společného stanoviska zaručuje, že SZBP, resp. SBOP je omezena na témata a regiony, kde existuje konzistentní postoj členských států.¹⁹⁰

Rada EU

Rada EU¹⁹¹ na základě obecných směrů a strategických směrů vymezených Evropskou radou vypracovává SZBP a přijímá rozhodnutí nezbytná pro vymezení a provádění této politiky. Společně s Vysokým představitelem Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku dbá na jednotu, soudržnost a účinnost postupu EU (čl. 26 SEU).

---

¹⁸⁹ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii (C115/13) <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:CS:PDF>>

¹⁹⁰ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 171.

¹⁹¹ Rada pro zahraniční věci složená z ministrů zahraničních věcí. V případě potřeby rychlé reakce je nicméně možné přijmout rozhodnutí i v jiném složení - např. společná akce ohledně operace Artemis byla přijata ministry spravedlnosti a vnitřních věcí a formálně spuštěna rozhodnutím ministrů zemědělství. Björkdahl, A., Strömvik, M., EU Crisis Management Operations. ESDP Bodies and decision-making Procedures. DIIS Report, 2008:8, s. 15.

Rada přijímá rozhodnutí, která vymezují přístup Unie ke konkrétní otázce zeměpisné nebo tematické povahy (čl. 29). Rada přijímá nezbytná rozhodnutí, jestliže mezinárodní situace vyžaduje operativní akci Unie. V nich vymezuje cíle, rozsah, prostředky, které budou Unii poskytnuty, podmínky provádění rozhodnutí, a dobu trvání, jestliže je to nezbytné. Při změně okolností majících podstatný vliv na záležitost, jež je předmětem, Rada přezkoumá zásady a cíle rozhodnutí a přijme nezbytná rozhodnutí (čl. 28 a 43 odst. 1 SEU).

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Funkce Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (VP-ZVBP), vytvořená Lisabonskou smlouvou, v sobě integruje tři dosavadní funkce – funkci Vysokého zmocněnce pro SZBP, komisaře pro vnější vztahy a předsedy Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy. VP-ZVBP je zároveň místopředsedou Komise (čl. 18 odst. 4 SEU).¹⁹² Společně s členskými státy VP-ZVBP vykonává SZBP za využití vnitrostátních prostředků a prostředků Unie (čl. 26 odst. 3 SFEU).

VP-ZVBP předsedá Radě pro zahraniční věci, přispívá svými návrhy k vypracování SZBP a zajišťuje provádění rozhodnutí přijatých Evropskou radou a Radou. V záležitostech SZBP zastupuje Unii, jménem Unie vede politický dialog se třetími stranami a vyjadřuje postoje EU v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích. Podporu při výkonu funkce VP-ZVBP poskytuje Evropská služba pro vnější činnost. Ta působí ve spolupráci s diplomatickými službami členských států a skládá se z úředníků příslušných oddělení generálního sekretariátu Rady a Komise stejně jako

---

¹⁹² Svoboda, P. (2010), s. 292

z vyslaného personálu diplomatických služeb členských států.¹⁹³ Zástupce VP-ZVBP předsedá Politickému a bezpečnostnímu výboru.¹⁹⁴ VP-ZVBP pod vedením Rady a v úzkém a stálém styku s Politickým a bezpečnostním výborem zajišťuje koordinaci civilních a vojenských aspektů misí EU (čl. 43 SEU). V případech vyžadujících rychlé rozhodnutí svolává VP-ZVBP z vlastního podnětu nebo na žádost členského státu mimořádné zasedání Rady ve lhůtě 48 hodin, a je-li to naprosto nezbytné, ve lhůtě kratší (čl. 30 SEU). VP-ZVBP také konzultuje s Evropským parlamentem¹⁹⁵ základy SZBP a EBOP a zajišťuje, aby názory Evropského parlamentu byly náležitě brány v úvahu. Dvakrát ročně koná rozpravu o pokroku při provádění SZBP, včetně EBOP (čl. 36 SEU).

Politický a bezpečnostní výbor

Politický a bezpečnostní výbor (PBV) sleduje mezinárodní situaci v oblastech SZBP a přispívá k vymezení politik podáváním stanovisek Radě na její žádost, na žádost VP-ZVBP nebo z vlastního podnětu. Rovněž sleduje provádění dohodnutých politik, aniž jsou dotčeny pravomoci VP-ZVBP (čl. 38). Přestože PBV předkládá zprávy Radě, formálně musejí být nejdříve postoupeny COREPER, jehož úkolem je připravovat podklady pro zasedání Rady.¹⁹⁶

PBV se skládá z juniorních velvyslanců při PBV, kteří působí v rámci Stálých zastoupení členských států v Bruselu a jsou podřízeni velvyslanci a stálému představiteli při EU. Na rozdíl od svého předchůdce, Politického výboru, jenž se

---

¹⁹³ Srov. čl. 18 a 27 SEU.

¹⁹⁴ Srov. čl. 38 SEU.

¹⁹⁵ Zvláštní úlohu Evropského parlamentu a Komise v této oblasti vymezují Smlouvy. Soudní dvůr Evropské unie nemá v souvislosti s těmito ustanoveními pravomoc, s výjimkou své pravomoci kontrolovat dodržování článku 40 této smlouvy a přezkoumávat legalitu některých rozhodnutí, jak stanoví čl. 275 druhý pododstavec Smlouvy o fungování Evropské unie.

¹⁹⁶ Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 172.

obvykle scházel jednou měsíčně, PBV se schází dvakrát týdně, případně častěji, je-li to nezbytné.¹⁹⁷

Pod odpovědností Rady a VP-ZVBP vykonává PBV politickou kontrolu a strategické řízení při operacích k řešení krizí podle čl. 43 SEU. PBV během krizí koordinuje civilní a vojenské nástroje krizového managementu, vyhodnocuje učiněná opatření a úzce spolupracuje s relevantními orgány a výbory EU – na základě direktiv Rady předává pokyny Vojenskému výboru a přijímá jeho stanoviska a doporučení, totéž platí v případě Výboru pro civilní aspekty krizového managementu.¹⁹⁸ PBV úzce spolupracuje také s COREPER a Generálním štábem EU, důležitou úlohu má při konzultacích s NATO, jinými mezinárodními organizacemi a státy, které nejsou členy Unie. Vzhledem k tomu, že velvyslanci v PBV jsou diplomaté, většinou postrádající odbornost v krizovém řízení, mají pod sebou dva specializované výbory – Vojenský výbor radí PBV v otázkách vojenství a využití vojenské síly v operacích, Výbor pro civilní aspekty krizového managementu asistuje při civilních operacích.¹⁹⁹

Vojenský výbor

Vojenský výbor (VVEU) představuje fórum pro vojenské konzultace a spolupráci mezi členskými státy EU na poli předcházení konfliktům a krizového managementu.²⁰⁰ VVEU poskytuje poradenství a uděluje doporučení PBV a VP-ZVBP, buď na žádost, nebo ze svého vlastního podnětu ve všech otázkách týkajících se:

---

¹⁹⁷ Během krize v Makedonii v roce 2001 se PSC scházel téměř denně. Dle tvrzení jeho členů lze PSC svolat v případě potřeby během třiceti minut. Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 246.

¹⁹⁸ Svoboda, P. (2007), s. 285-286.

¹⁹⁹ Euroskop.cz: <<http://www.euroskop.cz/8715/sekce/spolecna-bezpecnostni-a-obrana-politika/>>

²⁰⁰ Viz. Rozhodnutí Rady 2001/79/CFSP <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0079:CS:HTML>>

- vojenských záležitostí řešených v rámci EU, zejména s ohledem na vývoj celkové koncepce řešení krizí z vojenského hlediska,
- vojenské aspekty politického řízení a strategického zaměření operací a situací řešení krizí,
- posouzení rizika potenciálních krizí,
- vojenský rozměr krizových situací a jejich důsledků, zejména jejich následného zvládnutí, přičemž za tímto účelem obdrží dokumenty ze Situačního centra,
- vypracování, posouzení a přezkoumání cílů způsobilosti podle dohodnutých postupů,
- vojenské vztahy s evropskými členy NATO, kteří nejsou členy EU, ostatními kandidáty přistoupení k EU, jinými státy a jinými organizacemi včetně NATO, finanční odhad nákladů na operace a cvičení.

VVEU se skládá z náčelníků generálních štábů členských států EU zastoupených vojenskými zástupci.²⁰¹ Jeho fungování je založeno na modelu Vojenského výboru NATO a je zaměřeno na dodání objektivních zpráv jako podkladů pro formulování politického vedení. Kvůli předpokládané technické, tj. apolitické povaze záležitostí, kterými se zabývá, byl pro VVEU vytvořen stálý post předsedy VVEU. Ten zároveň vystupuje jako mluvčí VVEU, účastní se zasedání PBV, kde má právo přispívat do diskuse, navštěvuje také zasedání Evropské rady, jestliže se projednávají otázky vojenské povahy. Během operací tvoří spojovací článek mezi VVEU a operačním velením.

V situacích řešení krizí VVEU

- vydává iniciační směrnici pro generálního ředitele Vojenského štábu Evropské unie (VŠEU) k vypracování a předložení strategických vojenských řešení,

---

²⁰¹ Srov. Bretherton, C., Vogler, J. (2006), s. 201.

- vyhodnocuje strategická vojenská řešení vytvořená VŠEU a předává je PBV spolu se svým hodnocením a vojenskými doporučeními, na základě vojenského řešení zvoleného Radou schvaluje iniciační plánovací směrnici pro operačního velitele,
- na základě hodnocení VŠEU poskytuje poradenství a doporučení PVB ohledně koncepce operací (Conops) vypracované operačním velitelem a ohledně návrhu operačního plánu (OPLAN) vypracovaného operačním velitelem,
- poskytuje poradenství PBV ohledně možnosti ukončení operace

Během operace samotné VVEU dohlíží na řádné provádění vojenských operací pod velením operačního velitele.

Výbor pro civilní aspekty krizového managementu

Mezi charakteristiky misí EU patří snaha reagovat na krizovou situaci kombinováním aktivit, kdy policejní kontrola, obnovování vlády práva a další aktivity civilní ochrany jsou podnikány současně, anebo ještě předtím, než dojde k vyslání vojenských jednotek.²⁰²

Za účelem plánování, informování PBV a koordinace civilních prostředků členských států Unie byl rozhodnutím COREPER zřízen Výbor pro civilní aspekty krizového managementu (CIVCOM).²⁰³ CIVCOM spravuje inventář prostředků pro ne-vojenské předcházení konfliktům a krizový management v rámci EU i členských států, včetně databáze soudního a trestního personálu, odborníků na civilní správu,

---

²⁰² Schopnost vést několik operací současně a koncipování operací tak, aby mohly zahrnout jak vojenskou tak civilní složku, je také chápána jako přidaná hodnota, kterou EU může nabídnout v kontextu mezinárodních bezpečnostních vztahů.

²⁰³ Council Decision of 22 May 2000 setting up a Committee for civilian aspects of crisis management. (2000/354/CFSP) <<http://www.legaltext.ee/text/en/T71311.htm>>

expertů na přežití a ochranu civilního obyvatelstva, okamžitě dostupných pro mise EU, jiných mezinárodních nebo nevládních organizací.²⁰⁴

Satelitní středisko EU

Jako agentura Rady působí od ledna 2002 k podpoře rozhodovacího procesu EU v oblasti SZBP Satelitní středisko EU se sídlem v Torrejón de Ardoz ve Španělsku. Středisko funguje nepřetržitě 24 hodin denně a věnuje se využívání a zpracování informací získaných na základě analýzy satelitních snímků Země. Politický dohled nad ním vykonává PBV a jeho činnost řídí generální tajemník.²⁰⁵

Vojenský štáb EU

Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se Vojenský štáb EU (VŠEU) stal formálně součástí Evropské služby pro vnější činnost a je přímo napojen na kancelář VP-ZVBP. VŠEU vykonává dohled (supervision) nad vojenskými operacemi v rámci SBOP, poskytuje strategické poradenství VP-ZVBP a podává zprávy VVEU. Hlavní úlohou je dlouhodobější strategické plánování, vyhodnocování situací a včasné varování.²⁰⁶

---

²⁰⁴ Duke, S., Institutional and financial dimensions of conflict prevention. In: Kronenberger, V., Wouters, J. (2004), s. 136.

²⁰⁵ Viz. European Union Satellite Center.

<http://www.eusc.europa.eu/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1>

²⁰⁶ Viz. Council Decision of 2001/80/CFSP on the establishment of the Military Staff of the European Union (22 January 2001)

<http://www.ena.lu/council_decision_2001_80_cfsp_establishment_military_staff_european_union_january_2001-020007262.html>

Evropská obranná agentura

Agentura pro oblast rozvoje obranných schopností, výzkumu, pořizování a vyzbrojování (Evropská obranná agentura), jež je otevřená všem členským státům Unie, které si přejí podílet se na její činnosti, představuje nejdůležitější instituci, která asistuje členským státům při sbližování jejich bezpečnostních politik. Jde zejména o hledání cest harmonizace a koordinace vyzbrojování armád členských států, a zefektivnění využití prostředků, kterých se v této oblasti chronicky nedostává: Evropská obranná agentura určuje operativní potřeby, podporuje opatření k jejich uspokojování, přispívá k určení a případně k provádění všech účelných opatření pro posílení výrobní a technologické základny v oblasti obrany, podílí se na vymezení evropské politiky schopností a vyzbrojování a napomáhá Radě při hodnocení zlepšování vojenských schopností (čl. 42 odst. 3 pododst. 2 SEU).. Její úkoly podrobně vymezuje čl. 45 odst. 1 SEU²⁰⁷. Dle čl. 45 odst. 2 SEU se v rámci agentury vytvářejí zvláštní skupiny sdružující členské státy, které vedou společné projekty. Je-li to třeba, plní své úkoly ve spojení s Komisí.

---

²⁰⁷ Evropská obranná agentura [...] má pod vedením Rady za úkol:

- a) přispívat k určení cílů vojenských schopností členských států a hodnotit dodržování závazků týkajících se schopností přislíbených členskými státy;
- b) podporovat harmonizaci operativních potřeb a přijímání účinných a slučitelných akvizičních metod;
- c) navrhovat mnohostranné projekty pro plnění cílů z hlediska vojenských schopností a zajišťovat koordinaci programů prováděných členskými státy a řízení zvláštních programů spolupráce;
- d) podporovat výzkum v oblasti obranných technologií, koordinovat a plánovat společnou výzkumnou činnost a studie technických řešení odpovídajících budoucím operativním potřebám;
- e) přispívat k určování a případně k provádění všech účelných opatření pro posílení průmyslové a technologické základny v oblasti obrany a pro zlepšení účinnosti vojenských výdajů.

Tabulka č. 1:

Členství v EU a NATO (listopad 2010)		
Členství v EU i NATO	Členství pouze v NATO	Členství pouze v EU
Belgie	Albánie	Finsko
Bulharsko	Chorvatsko	Irsko
Česká republika	Island	Kypr
Dánsko	Kanada	Malta
Estonsko	Norsko	Rakousko
Francie	Spojené státy americké	Švédsko
Itálie	Turecko	
Litva		
Lotyšsko		
Lucembursko		
Maďarsko		
Německo		
Nizozemsko		
Polsko		
Portugalsko		
Rumunsko		
Řecko		
Slovensko		
Slovinsko		
Španělsko		
Velká Británie		

Tabulka č. 2
Vojenské mise EU

Název operace	Obsah mise	Oblast nasazení	Podmínky nasazení	Účel	Kapacity	Datum zahájení operace	Datum ukončení operace
Concordia	Vojenská operace EU v Bývalé jugoslávské republice Makedonie (FYROM)	Západní Balkán - Bývalá jugoslávská republika Makedonie (FYROM)	žádost prezidenta FYROM, rezoluce Rady bezpečnosti č. 1371 (2001)	Usnadnění implementace Rámcové dohody z Ohridu	cca 300 vojáků	31.3.2003	15.12.2003
DRC/Artemis	Vojenská mise EU v Demokratické republice Kongo	Afrika - Demokratická republika Kongo	Žádost Generálního tajemníka OSN, rezoluce Rady bezpečnosti č. 1484 (2003)	zajistit bezpečnost letiště v městě Bunia, vnitřně přesídlených osob v přilehlých táborech a civilistů	cca 1900 osob (převážně vojenských jednotek)	12.6.2003	1.9.2003
EUFOR ALTHEA	Vojenská operace EU v Bosně a Hercegovině	Západní Balkán - Bosna a Hercegovina	Převzetí od NATO (SFOR), rezoluce Rady bezpečnosti č. 1551 (2004) a č. 1875 (2009)	odstrašení, pokračovat v povinnostech vyplývajících z role vymezené v Přílohách 1.A a 2 Všeobecné rámcové dohody o míru v Bosně a Hercegovině a přispět k bezpečnému prostředí v Bosně a Hercegovině	7000 vojáků v roce 2004 (dnes asi 1600)	2.12.2004	probíhá (předp. konec listopad 2010)
AMIS (Darfúr)	Podpora EU misi Africké unie v Darfúru (civilně-vojenská operace)	Afrika - Súdán (Darfúr)	Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1564 (2004)	Podpora mírové operace Africké unie v Súdánu	Dopravní prostředky a další materiální pomoc, nikoliv vojenské jednotky	18.6.2005	31.12.2007
EUFOR RD Congo	Vojenská operace EU na podporu mise OSN v průběhu voleb v Demokratické republice Kongo (MONUC)	Afrika - Demokratická republika Kongo (DRC)	Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1671 (2006)	Podpora MONUC v průběhu voleb v DRC	2400 vojáků	25.4.2005	30.11.2006
EUFOR Tchad/RCA	Vojenská operace ve východním Čadu a Středoafričské republice v koordinaci s vojenskými silami OSN	Afrika - Čad a Středoafričská republika	Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1778 (2007)	Překlenovací mise - ochrana civilistů, usnadnění dodávek humanitární pomoci, ochrana personálu OSN	3700 vojáků	15.3.2008	15.3.2009
EUNAVFOR - Atalanta	Vojenská operace EU na podporu prevence a trestání pirátství a ozbrojených loupeží při pobřeží Somálska	Východní Afrika	Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1814 (2008), 1816 (2008), 1838 (2008), 1846 (2008) a 1897 (2009)	Ochrana plavidel WFP, zranitelných lodí, odstrašení, prevence a trestání pirátství a ozbrojených loupeží	1928 vojáků	13.12.2008	probíhá
EUTM Somálie	Vojenská mise EU k přispění vycvičení somálských bezpečnostních jednotek	Východní Afrika - Somálsko	Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1872 (2009)	Podpora TFG, výcvik somálských bezpečnostních jednotek	40 vojáků	7.4.2010	probíhá

6 Seznam použité literatury a dokumentů

Literatura

Biscop, S., (ed.), Audit of European Security Strategy. Brussels: Academia Press 2004

Björkdahl, A., Strömvik, M., EU Crisis Management Operations. ESDP Bodies and decision-making Procedures. *DIIS Report*, 2008:8

Bretherton, C., Vogler, J., The European Union as a Global Actor. New York: Routledge 2006

Břicháček, T., Lisabonská smlouva a radar. *Revue Politika* 9/2008, 20.11.2008. on-line na:
<http://lidovky.virtually.cz/?art=17546>

Cakrment, D., Schnabel, A., (ed.), Conflict Prevention: Path to Peace or Grand Illusion? New York: United Nations University Press 2003

Čepelka, Č., Šturma, P., Mezinárodní právo veřejné. Praha:C.H. Beck 2008

Eeckhout , P., External Relations of the European Union. Legal and Constitutional Foundations. New York: Oxford University Press 2005

European Commission: Faster and more united? The debate about Europe's crisis response capacity. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2007

Eichler, J., Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Praha: Ministerstvo obrany České republiky-AVIS 2006

Fakta a čísla OSN. Praha: Informační centrum OSN v Praze 2005

Fiala, P., Pitrová, M., Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 2003

Gnesotto, N. (ed.), EU Security and Defence Policy: The First Five Years. Paris: Institute for Security Studies 2004

Kronenberger, V., Wouters, J., The European Union and Conflict Prevention. Policy and Legal Aspects. The Hague: Asser Press 2004

Mayne, R. (ed.), Europe Tomorrow: Sixteen Europeans Look Ahead. London: Fontana 1972

Malenovský, J. Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. Brno: Doplněk 2008

Marsh, S., Mackenstien, H., The International Relations of the European Union. Malaysia: Pearson 2005

Mrázek, J., Právo mezinárodní bezpečnosti a odzbrojení. Praha: Academia 1990

Ondřej, J., Odzbrojení: prostředek k zajištění mezinárodní bezpečnosti. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 2008

Ortega, M.(ed.). The European Union and the United Nations, Chaillot Paper no. 78, Paris: Institute for Strategic Studies of EU, June 2005

Pikna, S., Operativní prevence konfliktů v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Diplomová práce. FSV UK 2009

Simma, B., The Charter of the United Nations a commentary. 2nd ed. Vol I. Oxford: University Press 2002

Smith, K.E., European Union Foreign Policy in a Changing World. Cambridge, Polity Press 2003

Svoboda, P., Právo vnějších vztahů Evropské unie. Praha: Linde 2007

Svoboda, P., Úvod do evropského práva. Praha: C.H. Beck 2010

Tardy, T., United Nations - European Union Relations in Crisis Management. International Forum for the Challenges of Peace Operations 2008, Background Paper: on-line na: [www.challengesforum.org/cms/.../doc/UN-EUCooperation_Oct2008\(2\).doc](http://www.challengesforum.org/cms/.../doc/UN-EUCooperation_Oct2008(2).doc)

Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R., Evropské právo. Praha: C.H. Beck 2006

Šturma, P., Mezinárodní právo na prahu 21. století (dosažený stav, neúspěchy a perspektivy). AUC Iuridica, č. 3-4/1998, 1999

Wenger, A. Möckli, D., Conflict Prevention. The Untapped Potential of the Business Sector. Boulder: Lynne Rienner Publishers 2003

Dokumenty

Amsterodamská smlouva: TREATY OF AMSTERDAM AMENDING THE TREATY ON EUROPEAN UNION, THE TREATIES ESTABLISHING THE EUROPEAN COMMUNITIES

AND RELATED ACTS. Official Journal C 340, 10 November 1997,

<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html>

A secure Europe in a better world: European Security Strategy, Brussels, 12 Dec. 2003, http://ue.eu.int/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/reports/78367.pdf

Bruselská smlouva modifikovaná Pařížskými dohodami, <http://www.weu.int/Treaty.htm>

Cologne European Council, Presidency Conclusions, Annex III, European Council Declaration on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence, 3-4 June 1999, http://www.europarl.europa.eu/summits/kol2_en.htm#an3

Conclusions de la Présidence – Laeken, les 14 et 15 décembre 2001:

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/fr/ec/68779.pdf

Council Decision of 22 May 2000 setting up a Committee for civilian aspects of crisis management. (2000/354/CFSP) <http://www.legaltext.ee/text/en/T71311.htm>

Council Decision of 2001/80/CFSP on the establishment of the Military Staff of the European Union (22 January 2001), http://www.ena.lu/council_decision_2001_80_cfsp_establishment_military_staff_european_union_january_2001-020007262.html

Council of the European Union. Headline Goal 2010, 6309/6/04, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/02/53/43/ceabc00a.pdf>

Council Joint Action 2003/92/CFSP of 27 January 2003 on the European Union military operation in the Former Yugoslav Republic of Macedonia,

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/COUNCIL%20JOINT%20ACTION%202003%2092%20CFSP.pdf>

COUNCIL JOINT ACTION 2003/681/CFSP of 29 September 2003 on the European Union Police Mission in the Former Yugoslav Republic of Macedonia,

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Council%20Joint%20Action%202003%20681%20CFSP.pdf>

COUNCIL JOINT ACTION 2004/570/CFSP of 12 July 2004 on the European Union military operation in Bosnia and Herzegovina,

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Council%20Joint%20Action%202003%20681%20CFSP.pdf>

Council Joint Action 2008/851/CFSP of 10 November 2008 on a European Union military operation to contribute to the deterrence, prevention and repression of acts of piracy and armed robbery off the Somali coast,

[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/
LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:301:0033:0037:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:301:0033:0037:EN:PDF)

COUNCIL DECISION 2010/96/CFSP of 15 February 2010 on a European Union military mission to contribute to the training of Somali security forces,

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:044:0016:0019:EN:PDF>

Declaration of the Council Meeting in Copenhagen on 12 December 2002, Presidency Conclusions. Copenhagen European Council, 12 and 13 December 2002,

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/73842.pdf

European defence. A proposal for a White Paper. Report of an independent Task Force. Paris, Institute for Security Studies, May 2004,

<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/wp2004.pdf>

Ghálí, B. B., An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping, Report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992, UN Doc. A/47/277 - S/24111, 17 June 1992,

<http://www.un.org/documents/ga/res/47/a47r120.htm>

Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora. Praha: Informační centrum OSN v Praze 2005

Istanbul Summit Communiqué. Issued by the Heads of State and government participating in the meeting of the North Atlantic Council, Press Release (2004) 096 28 June 2004,

<http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-096e.htm>

Lisabonská smlouva,

http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (2007/C 306/01),

<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:CS:HTML>

Maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii): TREATY ON EUROPEAN UNION. Official Journal C 191, 29 July 1992, <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>

Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua, Nicaragua v. USA, Judgment of 27 June 1986 (Merits), ICJ Reports, 1986

Paper for Submission to the High Level Panel on Threats, Challenges and Change,

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/EU%20written%20contribution2.pdf>

Niceská smlouva: TREATY OF NICE AMENDING THE TREATY ON EUROPEAN UNION, THE TREATIES ESTABLISHING THE EUROPEAN COMMUNITIES AND CERTAIN RELATED ACTS. Official Journal C 80, 10 March 2001, <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12001C/htm/12001C.html>

Petersberg Declaration, WEU Council of Ministers, Bonn, 19 June 1992, <http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>

Preamble Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli,

http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11951K/tif/TRAITES_1951_CEC_A_1_EN_0001.tif

Presidency conclusions - Laeken, 14 and 15 December 2001: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/68827.pdf

Reparation for Injuries Suffered in the Service of United Nations. Advisory Opinion of April 11, 1949, s. 179.
<http://www.icj-cij.org/docket/files/4/1835.pdf>

REPORT ON THE IMPLEMENTATION OF THE EUROPEAN SECURITY STRATEGY - PROVIDING SECURITY IN A CHANGING WORLD. Brussels, 11 December 2008 S407/08.
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf

Resolution 1371 (2001) Adopted by the Security Council at its 4381st meeting, on 26 September 2001,
<http://www.forsvarsmakten.se/upload/dokumentfiler/Resolutioner/Europa/1371.pdf>

Resolution 1484 (2003) Adopted by the Security Council at its 4764th meeting, on 30 May 2003:
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/UNresolution1484.pdf>

Resolution 1551 (2004) Adopted by the Security Council at its 5001st meeting, on 9 July 2004,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0441937.pdf>

Resolution 1575 (2004) Adopted by the Security Council at its 5085th meeting, on 22 November 2004,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0461922.pdf>

Resolution 1778 (2007) Adopted by the Security Council at its 5748th meeting, on 25 September 2007,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0751615.pdf>

Resolution 1814 (2008) Adopted by the Security Council at its 5893rd meeting, on 15 May 2008,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0834379.pdf>

Resolution 1816 (2008) Adopted by the Security Council at its 5902nd meeting on 2 June 2008,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0836177.pdf>

Resolution 1838 (2008) Adopted by the Security Council at its 5987th meeting, on 7 October 2008,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/N0853884.pdf>

Resolution 1861 (2009) Adopted by the Security Council at its 6064th meeting, on 14 January 2009,
http://minurcat.unmissions.org/Portals/MINURCAT/SCR1861_ENG.pdf

Resolution 1872 (2009) Adopted by the Security Council at its 6127th meeting, on 26 May 2009,
<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Somalia%20S%20RES%201872.pdf>

Resolution 1897 (2009) Adopted by the Security Council at its 6226th meeting, on 30 November,
[http://unpos.unmissions.org/Portals/UNPOS/Repository%20UNPOS/S-RES-1897%20\(2009\)%20Riracy.pdf](http://unpos.unmissions.org/Portals/UNPOS/Repository%20UNPOS/S-RES-1897%20(2009)%20Riracy.pdf)

Rozhodnutí Rady 2001/79/CFSP,
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0079:CS:HTML>

Severoatlantická smlouva z roku 1949,

<http://www.nato.int/docu/other/cz/treaty-cz.htm>

Washington Summit Communiqué Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Washington, D.C. on 24th April 1999,

<http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-064e.htm>

Internetové zdroje:

Council of the European Union. EUFOR Tchad/RCA,

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1366&lang=en>

Council of the European Union. EUNAVFOR Somalia,

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1518&lang=en>

Council of the European Union. EUPOL PROXIMA/FYROM,

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=584&lang=EN>

Council of the European Union. EUTM Somalia,

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1870&lang=en>

Council Secretariat. European security and defence policy: the civilian aspects of crisis management,

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/BackgroundJPO2008-Civilian_aspects_compressed.pdf

EU Concept for the Use of Force in EU-led Military Operations. Council of the European Union. Brussels, 2 February 2010, 17168/09 EXT 1,

http://www.europa-nu.nl/id/vicj77kezlzy/eu_concept_for_the_use_of_force_in_eu>

EU Operations,

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=268&lang=en>

Euractive.cz: Evropská unie a NATO,

<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/evropsk-unie-a-nato>

EurActive.cz. Operace EBOP,

<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/operace-ebop>

European Union Satelite Center,

http://www.eusc.europa.eu/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1

Euroskop.cz. Společná bezpečnostní a obranná politika,

<http://www.euroskop.cz/8715/sekce/spolecna-bezpecnostni-a-obranna-politika/>

EU's first Military Operation, ARTEMIS:

http://ec.europa.eu/world/peace/geographical_themes/africa/artemis/index_en.htm

NATO Handbook:

<http://www.nato.int/docu/handbook/2001/hb1204.htm>

Nato.int. SHAPE-EU,

http://www.nato.int/shape/news/2003/shape_eu/se030822a.htm

NATO notes. Vol. 5 no. 8, December 2003, ISIS Europe. Operation Concordia and Berlin Plus: NATO and the EU take

Stock, <http://www.inti.gl/docs/ConcordiaBerlin+.pdf>

Select Committee on European Union. Tenth Report. Chapter 7: EU Foreign, Defence and Development Policy. External action of the EU. The Common Security and Defence Policy. 7.106-7.117.

http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200708/ldselect/ld_eucom/62/6212.htm

Wikipedia. The Free Encyclopedia. „Battlegroup (European Union)“,

http://en.wikipedia.org/wiki/European_Union_Battlegroups

Údaj o celkovém počtu znaků vlastního textu práce: 130 323.